ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

НАСТАЎНІЦКАЯ газета

Выходзіць з 20 снежня 1945 года

№ 73(5255)
Субота, 30 чэрвеня 2001 года

Кошт у розніцу — 51 руб.

3 ліпеня — Дзень Незалежнасці Рэспублікі Беларусь

Сустрэча воінаў-пераможцаў.

Фота У.ЛУПЕЙКІ.

Пятрусь БРОЎКА

Пісьмо землякам

Я ведаю —
высахнуць слёзы,
Прагоніць чужынцаў
народ:
У гневе бары над
Бярозай,
І помстаю грукае лёд.

Вы з помстаю выйшлі —
вас многа.
З-пад пушчаў,
з-пад хмурых лясоў.
Мы знаем: для нас —
перамога,
А гібель —
для вырадкаў-псоў.

Дык біце з гаёў і палянаў,
Расплаты наблізіўся час.

Мы з вамі,
браты-партызаны!
Страчайце,
ідзём мы да вас!

Мы з вамі
па зброі адзіны
І разам выходзім на бой,
У родную нашу хаціну
Збяромся адною сям'ёй.

Бандытаў загінуць
прымусім,
Прыйшла
ім няслаўная смерць.
І будуць сады Беларусі
Ізноўку на волі квітнець.

Душа спявае! А значыць — не старэе

— Лёва ідзе! — падае аднакласнікам сігнал самы жвавы, калі настаўнік фізкультуры Леў Сямёнавіч Шэйнкман яшчэ толькі паяўляецца ў канцы калідора. У спартыўнай зале імгненна ўсталёўваецца ўзорны парадак, быццам і не бушавала тут толькі што хлапечая вольніца.

З 1969 года працуе гэты настаўнік у мінскай школе № 63. З той пары, як даў кантрольны ўрок, калі быў студэнтам-завочнікам інстытута фізкультуры. Яму тады адразу сказалі: прыходзь! Ён прыйшоў — і застаўся. На дзесяцігоддзі. А ўвогуле педагагічны стаж Льва Сямёнавіча — сорак чатыры гады. Ведаючы спецыфіку настаўніцкай працы, такое нават уявіць цяжка.

Таму калі знаёмая настаўніца расказала пра свайго калегу, я адразу рушыла ў 63-ю школу знаёміцца. Інфармацыя аб тым, што ў Вялікую Айчынную цяперашні фізрук быў сынам палка і ўсё жыццё не расстаецца з песняй, яшчэ больш падагравала цікаўнасць да будучай сустрэчы. Што за сакрэт ведае гэты Леў Сямёнавіч, калі да гэтага часу лёгка спраўляецца са сваёй віхрастай гвардыяй?

Адзін з яго педагагічных сакрэтаў я выведала даволі хутка, ды мой суразмоўца яго і не ўтойваў:

— Я і сёння раблю ўсё тое, што патрэбна вучню адзінаццатага класа. А прынцып "Рабі, як я" заўсёды спрацоўвае лепш за любыя навучанні.

Уласна кажучы, усё жыццё Льва Сямёнавіча — той самы асабісты прыклад, які так прыцягвае яго выхаванцаў. І хаця сам Шэйнкман скептычна ўсміхаецца: маўляў, для сённяшніх падлеткаў, у тым ліку і для яго ўнука, тыя ваенныя падзеі — такая ж далёкая казка-быль, як для нас усіх бітвы з Напалеонам ці Кулікоўская бітва, думаю, хлапчукам неабыякава, які быў настаўнік у іх узросце.

* * *

Углядаюся ў фотаздымак трынаццацігадовага байца на стэндзе школьнага музея.

— А сапраўды, Леў Сямёнавіч, які вы тады былі? Шмат свавольнічалі?

— Не. Я адчуваў сябе салдатам. А вось у самадзейнасці спяваў з задавальненнем. Яшчэ ў Куйбышаве, куды нас паспелі эвакуіраваць з Мінска. У шпіталях выступалі. У кінатэатрах перад сеансамі. За гэта давалі лусту хлеба з павідлам, што было зусім не лішнім, бо ўвесь час хацелася есці.

— А на фронце як апынуліся?

— Тры разы збягаў з дому. Нарэшце ў падмаскоўным Перхушкава прыбіўся да вайсковай часці. Салдаты прытулілі, накармілі, а я ім песні спяваў. Дайшло, канешне, да кампалка — падпалкоўніка Дубкова. Растлумачыў яму, што бацька з першага дня на фронце, а я таксама хачу ваяваць з фашыстамі. Пра подзвігі Зоі, Матросава, іншых маладых герояў я ўжо ведаў, бо гэта быў чэрвень сорак трэцяга. Ну, годзік сабе прыбавіў дзеля саліднасці...

Залічылі Лёву выхаванцам у тэлефонна-тэлеграфную майстэрню 1-га асобнага палка сувязі 1-й паветранай арміі. У разведку ён не хадзіў і ў рукапашных баях не ўдзельнічаў, у чым адразу звычайна і прызнаецца на сустрэчах са школьнікамі. Яго зброяй былі адвёртка, паяльнік, гаечны ключ і ключ тэлеграфны. Вайна аказалася цяжкай штодзённай працай — пра гэта Леў Сямёнавіч і расказвае сваім юным слухачам.

— Хаця, — усміхаецца, — ім, канешне, пра баі ды атакі цікавей.

З настаўнікамі маленькаму салдату пашанцавала — зрабілі з яго і рамонтніка нядрэннага, і радыётэлеграфіста. З удзячнасцю ўспамінае Леў Сямёнавіч начальніка тэлефонна-тэлеграфнай майстэрні Ілью Бахава, інжынера палка Міхаіла Лаўрэнцьева,

(Працяг на 2-й стар.)

28 чэрвеня адбыўся суперфінал Рэспубліканскага конкурсу прафесійнага майстэрства педагогаў "Крыштальны журавель-2001".

Пераможцам стаў настаўнік геаграфіі Ланскай сярэдняй школы Маларыцкага раёна Брэсцкай вобласці Вадзім Паўлавіч ШПЕТНЫ. Яму — нашы віншаванні.

(Матэрыял пра тое, як праходзіў суперфінал, чытайце ў наступным нумары нашай газеты.)

Вахта памяці

З кожным годам на Беларусі ўсё больш становіцца пошукавых атрадаў і патрыятычных аб'яднанняў моладзі. Растуць шэрагі Беларускай рэспубліканскай асацыяцыі "Пошук". На сённяшні дзень 68 розных фарміраванняў уваходзяць у яе структуру.

У сваёй дзейнасці мы імкнёмся ўкараняць новыя формы патрыятычнай работы, якія падабаюцца падлеткам: гэта злёты на базе воінскіх часцей і паходы па родным краі, "Эстафета патрыятычных спраў" і эстафета памяці "Мір — у XXI стагоддзе", стварэнне "Школ патрыятычнага выхавання" і "Школ выжывання", дзейнасць Дзіцяча-маладзёжнага казацкага цэнтра і шмат іншага.

За вялікую працу па патрыятычным выхаванні дзяцей і моладзі Каардынацыйны савет Міжнароднай асацыяцыі грамадскіх пошукавых аб'яднанняў "Народная памяць пра абаронцаў Айчыны" выдзеліў восем месцаў пошукавікам Беларусі для ўдзелу з 19 па 23 чэрвеня ў Маршруце памяці "Там, дзе пачыналася вайна". Права ўдзельнічаць у гэтай акцыі атрымалі прадстаўнікі ваенна-патрыятычнага клуба "РВС" сярэдняй школы № 2 Наваполацка, якія толькі за вясну гэтага года пабудавалі чатыры памятныя знакі на незарэгістраваных воінскіх пахаваннях. Вучні з гонарам пранеслі сцяг Беларускай рэспубліканскай асацыяцыі "Пошук" праз усе мітынгі і шэсці ў гарадах-героях Смаленску, Мінску, Брэсце. У сталіцы нашай рэспублікі пошукаўцы Расіі і Беларусі пабывалі ў авальнай зале, дзе праходзяць пасяджэнні беларускага парламента. На ўсё жыццё застанецца ў іх памяці сустрэча з дэпутатам Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь віцэ-прэзідэнтам БРА "Пошук" М.М.Дубовікам. Па даручэнні Каардынацыйнага савета Садружнасці арганізацый ветэранаў незалежных дзяржаў прэзідэнт Міжнароднай асацыяцыі грамадскіх пошукавых аб'яднанняў Е.А.Іванова ўручыла граматы за вялікую працу па ўшанаванні памяці палеглых пры абароне Айчыны воінаў і героіка-патрыятычным выхаванні моладзі Беларускай рэспубліканскай асацыяцыі "Пошук" і наваполацкаму ваенна-патрыятычнаму клубу "РВС".

Дзякуючы дапамозе Дзяржаўнага камітэта па справах моладзі Рэспублікі Беларусь даследчыцкая група БРА "Пошук" пабывала ў маі 2001 года ў Цэнтральным архіве Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Разумеючы важнасць працы пошукаўцаў і падтрымліваючы Саюз Расіі і Беларусі, Камітэт па справах моладзі Падольска ўзяў на сябе выдаткі па размяшчэнні ўдзельнікаў даследчыцкай групы на базе гарадскога аздараўленча-адукацыйнага цэнтра "Мара". Сваёй працай удзельнікі пошукавых атрадаў дапамагаюць стваральнікам кніг "Памяць" і грамадскім музеям, сем'ям загінуўшых і тых, хто прапаў без вестак. А яшчэ гэтая даследчыцкая дзейнасць мае вялікае выхаваўчае значэнне для тых, хто сваімі рукамі піша ў архівах гісторыю нашай краіны.

З 15 чэрвеня па 8 ліпеня БРА "Пошук" сумесна з Рэспубліканскім цэнтрам турызму і краязнаўства для дзяцей і моладзі і Віцебскім абласным аб'яднаннем пазашкольнай работы праводзіць экспедыцыю "Кастры партызанскай дружбы", прысвечаную 60-годдзю ўтварэння першых партызанскіх атрадаў на Беларусі.

У гэты ж час удзельнікі ваенізаванага летніка "Школа патрыятычнага выхавання" на тэрыторыі вучэбнага цэнтра в/ч 52287 праводзяць розныя конкурсы, спаборніцтвы, ваенізаваную эстафету, аперацыю "Разведка" (апытанне мясцовых жыхароў — відавочцаў баёў).

З 27 чэрвеня па 20 ліпеня ў Віцебскай вобласці праводзіцца абласны летнік-злёт пераможцаў першага этапу эстафеты памяці "Мір — у XXI стагоддзе", прысвечаны Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Удзельнікі злёту правядуць вучэбныя зборы і турыстычныя паходы па мясцінах баявой славы Шаркоўшчынскага, Шумілінскага, Ушацкага і іншых раёнаў Віцебшчыны. Школьнікі прывядуць у парадак мемарыяльныя комплексы, абеліскі і брацкія магілы, акажуць дапамогу ветэранам вайны і сем'ям загінуўшых воінаў, запішуць іх успаміны. А 10 ліпеня дэлегацыі васьмі раёнаў збяруцца на базе вучэбнага цэнтра в/ч 52287, каб у "нялёгкай барацьбе" адстаяць сваю праграму патрыятычных спраў з моладдзю, расказаць аб правядзенні месячніка "Эстафета памяці" ў сваім раёне, выпрацаваць новыя формы і метады дзейнасці.

Сумеснай пастановай упраўлення адукацыі, Камітэта па справах моладзі Віцебскага аблвыканкама, абласной арганізацыі ветэранаў, абласнога гісторыка-патрыятычнага аб'яднання "Пошук" з 20 красавіка на тэрыторыі Віцебскай вобласці аб'яўлена Вахта памяці, прысвечаная Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. У пошукавую дзейнасць актыўна ўключыліся не толькі грамадскія арганізацыі, але і вучэбныя і пазашкольныя ўстановы сістэмы адукацыі. Большасць раёнаў вобласці ўжо даслала ў штаб Вахты памяці лісты апытання мясцовага насельніцтва, пашпарты воінскіх пахаванняў, інтэрв'ю з ветэранамі Вялікай Айчыннай вайны, справаздачы. Сабраны багаты матэрыял па незафіксаваных воінскіх пахаваннях, які пасля абагульнення будзе перададзены Віцебскай пошукавай роце для далейшай работы па ўшанаванні памяці загінуўшых абаронцаў Айчыны.

А ў жніўні бягучага года па запрашэнні Смаленскага цэнтра героіка-патрыятычнага выхавання "Абавязак" зводны атрад БРА "Пошук" з 20 чалавек прыме ўдзел у Міжнароднай вахце памяці на тэрыторыі Цёмкінскага раёна Смаленскай вобласці.

Ларыса БРУЕВА,
прэзідэнт Беларускай рэспубліканскай асацыяцыі "Пошук".

Афіцэр пачынаецца з салдацкай кашы

У адпаведнасці з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 194 ад 17 мая 1995 года на базе двух вучылішчаў — Мінскага вышэйшага ваеннага каманднага і Мінскага вышэйшага інжынернага зенітна-ракетнага — была створана Ваенная акадэмія Рэспублікі Беларусь.

Сёння яна з'яўляецца не толькі галоўнай кузняй афіцэрскіх кадраў, унікальнай і шматпрофільнай ВНУ краіны, але і цэнтрам ваеннай навуковай думкі. На дзесяці яе факультэтах навучаюцца звыш трох тысяч слухачоў і курсантаў па 55 спецыяльнасцях і спецыялізацыях. Акадэмія мае сучасную вучэбную матэрыяльную базу, высокакваліфікаваны прафесарска-выкладчыцкі састаў. На 45 кафедрах працуюць 20 дактароў і 207 кандыдатаў навук, 32 прафесары і 139 дацэнтаў. За час свайго існавання ваенная ВНУ падрыхтавала каля трох тысяч лейтэнантаў, 371 афіцэра з вышэйшай ваеннай адукацыяй. Штогод у войскі накіроўваюцца больш як 600 яе выпускнікоў.

Выступаючы нядаўна ў Вышэйшай акадэміі, міністр абароны Рэспублікі Беларусь генерал-лейтэнант Леанід Мальцаў падкрэсліў:

"З пазіцый сучасных патрабаванняў магу зрабіць выснову, што ў накірунку падрыхтоўкі граматнага афіцэра, высокаадукаванага інжынера, інтэлігентнага чалавека зроблены толькі першыя крокі. Неабходна стварыць такі механізм падрыхтоўкі ваенных кадраў, які б сумяшчаў у сабе лепшыя рысы савецкага і нашага ўласнага вопыту вышэйшай школы, улічваючы не толькі нашы патрабаванні, але і магчымасці".

Завяршэнне рэфармавання Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь не ўяўляецца без удасканалення сістэмы ваеннай адукацыі. Дынаміка сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў у грамадстве і тэндэнцыі змянення ваеннай палітычнай абстаноўкі настойліва патрабуюць павышэння практычнай накіраванасці ў падрыхтоўцы ваенных кадраў. Перад вышэйшай ваеннай школай краіны стаіць задача падрыхтоўкі спецыялістаў з развітым творчым мысленнем і цвёрдымі навыкамі кіравання войскамі пры выкананні імі задач згодна з прызначэннем. Сёння дакладна і пераканаўча ясна, што толькі афіцэрскія кадры змогуць забяспечыць рэальны поспех і якасныя параметры ваеннага будаўніцтва, якое працягваецца ў дзяржаве.

Актуальныя праблемы ўдасканалення практычнай накіраванасці падрыхтоўкі слухачоў і курсантаў з мэтай павышэння іх прафесіяналізму цесна ўвязваюцца з праводзімымі мерапрыемствамі па завяршэнні рэфармавання арміі.

На пытанні начальніка прэс-службы Міністэрства абароны прэс-сакратара міністра абароны Рэспублікі Беларусь палкоўніка Леаніда Прышчэпы адказаў намеснік начальніка Ваеннай акадэміі па вучэбнай і навуковай рабоце палкоўнік Уладзімір Яззпчык.

— Уладзімір Уладзіміравіч, чым жа прадыктавана неабходнасць змяненняў у вышэйшай ваеннай школе?

— На самых розных узроўнях сёння ідзе гаворка аб неабходнасці якасных пераўтварэнняў ваеннай арганізацыі нашай дзяржавы. Таму неабходнае ўдасканаленне сістэмы ваеннай адукацыі мы разглядаем як адно са складаемых ваеннага будаўніцтва Узброеных Сіл.

Існуючая сістэма ваеннай адукацыі створана ў адпаведнасці з канцэпцыяй, распрацаванай у 1994-95 гадах. Пры гэтым у аснову навучання былі пакладзены навучальныя планы і праграмы савецкіх навучальных устаноў. Выключэнне склаў толькі каманднa-штабны факультэт, праграма навучання якога ўкаранялася пры актыўным удзеле і падтрымцы Міністра абароны Рэспублікі Беларусь генерал-лейтэнанта Леаніда Мальцава і была рэалізавана ў 1996 годзе. Адбыліся пераўтварэнні і ў падрыхтоўцы лётчыкаў. У навучанні ўсіх астатніх катэгорый спецыялістаў захаваліся традыцыйныя падыходы. Правільнасць выбранага шляху была пацверджана часам.

Але за мінулыя пяць гадоў мы пераканаліся ў неабходнасці ўліку спецыфікі ўмоў навучання і выхавання будучых афіцэраў Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь. Перш за ўсё гэта датычыць іх тактыка-спецыяльнай, практычнай і маральна-псіхалагічнай падрыхтоўкі. Мы павінны не проста рыхтаваць маладога чалавека ў форме, а афіцэра, які валодае ўсімі якасцямі ваеннага. Таму сёння ў адукацыі, як і ў іншых сферах ваеннай справы, аб'ектыўна сталі неабходнымі далейшыя пераўтварэнні.

— Вядома, што аснову эфектыўнай дзейнасці ваеннага спецыяліста, яго інтэлектуальнага развіцця складаюць веды. Ці лёгка выпускнікам акадэміі з першых дзён службы ператварыць іх у практыку?

— Безумоўна, атрыманне ведаў у любой навучальнай установе не з'яўляецца нейкай адцягненай самамэтай. Яны для таго і набываюцца, каб ператварыцца ва ўменні. Спецыфіка ваеннай адукацыі заключаецца ў тым, што тэарэтычныя палажэнні пры падрыхтоўцы афіцэра распрацоўваюцца і выкладаюцца такім чынам, каб яны сталі асновай для вырашэння практычных задач у ходзе службовай дзейнасці.

Асаблівасць цяперашняй службы афіцэра ў войсках характарызуецца тым, што выключаецца магчымасць яго працяглай адаптацыі да ўмоў вайсковага жыцця пасля ВНУ. Сёння мы не маем магчымасці праводзіць дадатковыя зборы, курсы дападрыхтоўкі, як было раней. Пакуль дзейнічае ранейшая сістэма навучання, арыентаваная на адносна працяглы перыяд уводу ў строй выпускніка. Але ўмовы службы і задачы афіцэрскага саставу Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь істотна адрозніваюцца ад тых, якія былі ў Савецкім Саюзе. Таму нельга механічна пакідаць былую сістэму ваеннай адукацыі ў нашых умовах. Жыццё ставіць пытанне такім чынам: малады афіцэр з першых дзён службы павінен адразу актыўна ўключыцца ў навучанне і выхаванне падначаленых і ўпэўнена выконваць свае функцыянальныя абавязкі. А да гэтага нашы выпускнікі бываюць не заўсёды падрыхтаванымі.

— Не сакрэт, што праблема гатоўнасці выпускнікоў акадэміі да выканання сваіх пярвічных абавязкаў з'яўляецца не толькі надзённай, але і патрабуе практычнага пераасэнсавання. Якія ж асноўныя накірункі вырашэння гэтай праблемы?

— Асноўным накірункам з'яўляецца ўдасканаленне сфарміраванай у акадэміі сістэмы метадычнай падрыхтоўкі за кошт актывізацыі работы курсантаў: арганізацыі і правядзення значнай часткі практычных, а на выпускным курсе і тэарэтычных заняткаў па спецыяльнай і агульнаваеннай падрыхтоўцы самімі курсантамі. У нас ёсць рэальная магчымасць павелічэння колькасці праводзімых самастойна кожным курсантам заняткаў з 16-20 да 80-100 гадзін за цыкл навучання. Такая пастаноўка пытання наблізіць па характары навучальную работу да службы ў войску. Паступова будзе ажыццяўляцца рэальны пераход ад перадачы ведаў да кіравання пазнавальнай і практычнай дзейнасцю будучага афіцэра. Асноўнай праблемай па рэалізацыі гэтага накірунку з'яўляецца, на наш погляд, перш за ўсё адданасць педагогаў традыцыйнай метадыцы.

Адным з галоўных накірункаў развіцця сучаснай вышэйшай школы, у тым ліку і ваеннай, з'яўляецца інтэграцыя навучання, навукі і ваеннай практыкі. Паляпшэнне якасці навучання павінна ісці за кошт злучэння яго з навукова-даследчай дзейнасцю, з выкарыстаннем вынікаў навуковых распрацовак у курсавым і дыпломным праектаванні. Курсанты і слухачы павінны адчуваць рэальную аддачу ад вынікаў вучобы. Іншымі словамі, неабходна абавязкова прывіваць курсантам навыкі самастойнага творчага асваення форм і метадаў узброенай барацьбы, якія пастаянна мяняюцца, узбраення і ваеннай тэхнікі, умення прымяняць атрыманыя веды для вырашэння нестандартных практычных задач.

Немагчыма таксама дасягнуць нейкіх змен у гэтай важнай справе і без высокай якасці метадычнага забеспячэння ўсіх відаў практычных заняткаў. Для гэтага неабходны якасна новыя навучальныя дапаможнікі і распрацоўкі, якія ўлічваюць курс на актывізацыю метадычнай падрыхтоўкі курсантаў і слухачоў, а таксама новыя дасягненні ваеннай навукі і практыкі.

Асабліва хацелася б падкрэсліць неабходнасць удакладнення структуры арганізацыі навучальнага працэсу з курсантамі. А гэта, на нашу думку, можа істотна паўплываць на якасць практычнай падрыхтоўкі і скараціць працягласць перыяду адаптацыі маладога афіцэра да службы ў войску.

Перш за ўсё, гэта пераразмеркаванне навучальных дысцыплін з мэтай змяншэння іх колькасці ў семестры. Вывучэнне агульнаваенных і агульнанавуковых дысцыплін неабходна праводзіць на першым і другім курсах навучання, а вузкай спецыялізацыі (з мэтай падрыхтоўкі да выканання канкрэтных абавязкаў) — пераважна на выпускным. Гэтаму павінна папярэднічаць папярэдняе размеркаванне курсантаў па заяўках з войск з наступнай вайсковай стажыроўкай у месцах праходжання будучай службы.

Такі вопыт быў паспяхова апрабаваны на факультэце ўнутраных войск і паказаў сваю высокую эфектыўнасць у забеспячэнні хутчэйшага станаўлення курсанта як афіцэра, як прафесійнага вайскоўца.

Трэба адзначыць, што ў рамках існуючай сістэмы падрыхтоўкі афіцэрскіх кадраў узмацненне практычнай накіраванасці навучання ажыццяўляецца ва ўрон патрабаванням да шырокапрофільнасці дыпламаваных спецыялістаў і да фундаментальнасці іх тэарэтычнай падрыхтоўкі. А гэта з'яўляецца асновай акадэмічнай (вышэйшай) адукацыі.

— А ці патрабуе радыкальных змен сама сістэма падрыхтоўкі афіцэрскіх кадраў?

— Вопыт работы акадэміі паказаў, што аб'яднанне рознапрофільных ВНУ на першым этапе рэфармавання ваеннай школы Беларусі з аўтаматычным пераносам прынцыпаў і метадаў навучання, характэрных для аднапрофільных, з'явілася прычынай, якая парадзіла супярэчнасці паміж формай і зместам сістэмы падрыхтоўкі афіцэраў. Мы хочам мець аднachасова спецыяліста і ўсебакова адукаванага афіцэра з кваліфікацыяй — інжынер. Задача павышэння ўменняў і практычных навыкаў выпускаемых з акадэміі афіцэраў не можа быць вырашана без структурнага пераўтварэння сістэмы іх падрыхтоўкі, распрацоўкі і ўкаранення якасна новых навучальных праграм ваенна-прафесіянальнага выхавання.

— Такім чынам, ці магчыма ўвядзенне ў акадэміі побач з вышэйшай і іншых узроўняў адукацыі (сярэдняй ваенна-спецыяльнай адукацыі і магістратуры)?

— Так. На сённяшні дзень неабходнасць у гэтым дакладна абазначылася.

Гэта пацвярджае сусветная практыка — напрыклад, у арміях ЗША, Англіі, Германіі, Францыі. Такім чынам, магчыма ўвядзенне ў акадэміі побач з вышэйшай сярэдняй ваенна-спецыяльнай адукацыі і магістратуры. У гэтым выпадку сістэма падрыхтоўкі афіцэрскіх кадраў істотна зменіцца.

Як варыянт можна разглядаць наступную структуру. На працягу двух гадоў навучанне курсантаў ажыццяўляць па адзіных навучальных планах і навучальных праграмах (з некаторым адрозненнем — да 20 працэнтаў па прафесіянальнай падрыхтоўцы). Затым пасля атэстацыі пераразмяркоўваць іх па ўзроўнях адукацыі і спецыялізацыях з улікам асабістых якасцей і схільнасцей. Больш здольныя будуць накіроўвацца на навучанне па праграмах вышэйшай адукацыі (2-3) гады, а тыя, хто не здольны альбо не жадае засвоіць гэту праграму падрыхтоўкі, будуць працягваць вывучэнне вузкай спецыяльнасці на працягу аднаго года па праграме сярэдняга вучылішча. Пасля выпуску яны атрымаюць дыплом аб сярэдняй ваенна-спецыяльнай адукацыі з прысваеннем воінскага звання "лейтэнант" і накіраванне для праходжання службы на пярвічных афіцэрскіх пасадах.

Такая мадэль сістэмы падрыхтоўкі афіцэраў забяспечыць змяншэнне кошту і павышэнне эфектыўнасці акадэміі за кошт выкарыстання дадатковага ўзроўню адукацыі з мэтай падрыхтоўкі большай часткі вузкапрофільных спецыялістаў і скарачэння колькасці адлічэнняў на пазнейшых курсах навучання. Укараненне абавязковай атэстацыі надасць працэсу навучання спаборны характар. А гэта значна павысіць зацікаўленасць у вучобе і ў далейшай перспектыве курсантаў.

Вядома, сёння мы не можам гаварыць аб неадкладных і істотных пераўтварэннях у арганізацыі навучальнага працэсу. Бо для паспяховага існавання сістэмы адукацыі неабходны "здаровы кансерватызм". Але ў неабходнасці паступовых крокаў па шляху далейшага ўдасканалення сістэмы падрыхтоўкі афіцэрскіх кадраў мы пераканaны. І гэта павінна стаць адным са звенняў усёй сістэмы рэфармавання Узброеных Сіл.

Леанід ПРЫШЧЭПА.

Бой пачаўся без загаду

(Успамін)

Баі на фронце пачынаюцца па загадзе звыш або ў адказ на варожую атаку. Гэты ж бой быў асаблівы — па загадзе сэрца...

Золак той летняй раніцы, ды яшчэ ў часовай абароне, не прадракаў нічога незвычайнага. Перадавая жыла сваім жыццём: дзесьці стралялі, гучалі кароткія чэргі кулямётаў, а ўсё складвалася ў трывожную кананаду, якая адзывалася ў далёкім тыле. Было яшчэ цёмна. У небе мігцелі зоркі, і толькі на ўсходзе праз вузкую палоску воблакаў прашчамілася крывавая стужка золку. Вакол цішыня... Заснуць бы салдату, але яго вуха ў дрымоце ловіць і ўсе шорахі, і таямнічыя ўздыхі зямлі. Вельмі падманлівай бывае такая цішыня на перадавой...

Нечакана пачуўся спачатку прыглушаны, затым нарастаючы гул самалётаў з варожага боку. Гул, ад якога міжволі ўціскаешся ў сцяну акопа, шукаеш сховішча больш надзейнае. А гул нарастае, запаўняе глыбокія траншэі, поўніць сэрца салдата... У небе — распасцёртыя крылы самалётаў — два звяны, але пад імі ўспыхнулі вогненныя мячыкі ўзрываў варожых зенітак. Значыць, нашы цяжкія бамбардзіроўшчыкі пасля баявога задання вяртаюцца на базу. Ідуць рашуча, упэўнена і на вялікай вышыні. Узрывы варожых снарадаў успыхвалі ў недалёце, потым наўздагон. Самалёты перайшлі нейтралку, а ў нас — уздых з палёгкай... Але находзіць новая хваля гулу — незвычайнага, напружанага, трывожнага... а ў небе — няпоўнае звяно. Самалёты чамусьці ідуць значна ніжэй, увайшлі ў тую дымку, якую несла ветрам у наш бок... Раптам наперадзе двойчы ўспыхнулі ўзрывы, затым такія ж ззаду... — "Вілка!" — абпаліла думка кожнага з нас, і салдат адвёў позірк. Калі зноў глянуў у неба, ад апошняга самалёта цягнуўся чорны хвост дыму. Потым машыну ахапіла полымем, і з яго выпаў чорны камячок, праз некалькі імгненняў другі... Але ж гэта было яшчэ на падыходзе да перадавой. Самалёт, які палыхаў, быццам бы спатыкнуўся і, крута развярнуўшыся, нырнуў за сцяну лесу — а над ім узняўся слуп агню і дыму, затым раздаўся выбух, ад якога ўздрыгнула і застагнала зямля. А сэрцы нашы абарваліся... Хтосьці ўзрушана перахрысціўся, хтосьці мацюкнуўся, паслаўшы праклён у бок фашыстаў... і позіркі скіраваліся ў неба: там гойдаліся пад купаламі парашутаў двое — іх ветрам несла да лініі фронту... Перадавая заціхла. Але здзіўляла, чаму маўчаў праціўнік?.. Напэўна спадзяваўся ўзяць лётчыкаў жывымі — такое здаралася. Зараз жа аднаго перанесла ў наш тыл, другі ўпаў на нейтралку...

— Камбату — ратаваць чалавека! — выдыхнуў камандзір палка, што стаяў побач, выйшаўшы з бліндажа назіральнага пункта. Але ён спазніўся... Шквал агню з усіх відаў зброі абрушыўся на ворага, каб фашысты не захапілі і не знішчылі лётчыка — прамой наводкай білі гарматы, ляскалі мінамёты, доўгімі чэргамі страчылі кулямёты... Нечакана раз, другі... пяты скрыгатнулі "кацюшы". Пярэдні край фашыстаў ахутаўся дымам, пылам узнятай зямлі і прыціх. Першымі паспяшаліся на выратаванне парашутыста аўтаматчыкі.

Ужо развіднела, і мы бачылі купал парашута, што раскінуўся ў сотнях метраў... Летчыка, непрытомнага, які сыходзіў крывёю, старшыня ўзвода аўтаматчыкаў Таргулака прынёс на назіральны пункт — яму аказалі першую дапамогу і пераправілі ў медсанбат. Мелькам глянулі мы на малады прыгожы твар — уяўлялі яго зусім іншым... А бой між тым прадаўжаўся... Салдаты-пехацінцы, якія спачатку імкнуліся абараніць і выратаваць лётчыка, пасля не маглі супыніцца: іх цягнуў той вогненны вал, які руйнаваў пярэдні варожы край і рухаўся сцяной пылу, дыму і агню, знішчаючы ўсё жывое. Наша перадавая, быццам па загадзе, у адно імгненне ўзнялася над брустверам і пайшла за тым шквалам, які цяпер быў адзіным выратаваннем. Сотні людзей пайшлі ў імправізаваны бой, у атаку, якая не планавалася. Ва ўсіх была адна мэта, адно памкненне — перамога! А той вал нечакана расшырыўся, выйшаў за межы абароны нашай часці, што ўваходзіла ў склад 96-й стралковай Гомельскай Чырванасцяжнай дывізіі, камандзірам якой быў палкоўнік Фарыд Булатаў, а палком камандаваў падпалкоўнік Аляксандр Фёдараў.

Той бой, што пачаўся без загаду, закончыўся паспяхова. Праціўнік быў выбіты з глыбока эшаланаванай абароны, а наша часць заняла новыя рубяжы, прасунулася наперад. Адзін бой "мясцовага значэння"... Адно імгненне той вайны... А з іх складаўся час, які набліжаў нашу Перамогу.

Уладзімір КАРАЛЬКОЎ,
ветэран педагагічнай працы і вайны, узнагароджаны трыма баявымі ордэнамі і медалём "За адвагу".

Савецкія танкі ўваходзяць у Мінск.

Фота У.ЛУПЕЙКІ.

У марской авіяцыі двойчы Чырванасцяжнага Балтыйскага флоту на Ленінградскім і Далёкаўсходнім франтах ваяваў Ф.В.Фамянкоў. За ратныя подзвігі яму прысвоена званне Героя Савецкага Саюза з уручэннем медаля "Залатая Зорка" і ордэна Леніна. Акрамя таго, ён адзначаны дзесяццю медалямі, двума ордэнамі Чырвонай Зоркі, ордэнам Аляксандра Неўскага, ордэнам Айчыннай Вайны першай ступені, двума ордэнамі Чырвонага Сцяга.

Фёдар Васільевіч доўгія гады быў майстрам-механікам тэхналагічнага факультэта Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі. Не толькі як майстар вытворчага навучання, але і як удзельнік Вялікай Айчыннай вайны выступаў ён часта ў вучэбных групах перад студэнтамі. З факультэтам і акадэміяй Фёдар Васільевіч падтрымлівае сувязі і цяпер.

Пётр ШУБЯНОК.

НА ЗДЫМКУ: Ф.В.Фамянкоў.

Краіна паклікала...

16 ліпеня 1944 года войскі 50-й арміі 2-га Беларускага фронту ва ўзаемадзеянні з 31-й арміяй і 3-м кавалерыйскім корпусам 3-га Беларускага фронту вызвалілі Гродна. Над старажытным беларускім горадам зноў узвіўся чырвоны сцяг. У гонар гэтай перамогі ў Маскве вечарам таго ж дня быў дадзены салют дваццаццю артылерыйскімі залпамі з двухсот дваццаці чатырох гармат. Акрамя таго, два злучэнні і пятнаццаць часцей былі ўдастоены ганаровай назвы "Гродзенскіх", а дзевятнаццаць злучэнняў і часцей узнагароджаны ордэнамі.

Многія салдаты і афіцэры, якія вызначыліся пры вызваленні Гродна, былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі, а траім з іх — капітану М.Т.Аўчыннікаву, лейтэнанту І.І.Дзьякаву і малодшаму сяржанту М.Т.Курбатаву — было прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза. Гэты расказ — аб адным з іх.

З біяграфічнай даведкі на Героя Савецкага Саюза старшага лейтэнанта Іосіфа Іванавіча Дзьякава, што захоўваецца ў Гродзенскім гісторыка-археалагічным музеі: "Нарадзіўся 4 красавіка 1903 года ў Гомелі, з рабочых, беларус. Член КПСС з 1931 года. Закончыў пяхотную школу імя Саўнаркома БССР (1922 г.) і курсы палітсаставу Заходняга фронту (1943 г.). Удзельнік грамадзянскай вайны на Заходнім фронце.

У гады Вялікай Айчыннай вайны з 1942 года — на Заходнім, Цэнтральным, 3-м Беларускім і 1-м Украінскім франтах. Вызначыўся пры вызваленні Беларусі.

У чэрвені 1944 года ў час прарыву абароны ворага ў Дубровенскім раёне Віцебскай вобласці лейтэнант І.І.Дзьякаў асабістым прыкладам падняў воінаў у атаку, уварваўся ў траншэі і ў рукапашнай схватцы знішчыў 15 гітлераўцаў.

15 ліпеня 1944 года ў баях за Гродна замяніў параненага камандзіра роты і павёў байцоў на прарыў абароны праціўніка. Першым уварваўся ў горад, знішчыў каля 80 гітлераўцаў. Пасля вайны да 1970 года быў на партыйнай і савецкай рабоце ў Гомельскай вобласці. Памёр 1 лістапада 1984 года".

За гэтымі скупымі радкамі біяграфічнай даведкі — жыццё чалавека з яго нягодамі і радасцямі, якое было характэрна для мільёнаў людзей нашай краіны даваеннага часу.

...З раніцы да позняга вечара трынаццацігадовы хлапчук на дрывяным складзе лесапільні сек абрэзкі дошак, за што атрымліваў у дзень па 40 капеек. Гэтыя грошы ён аддаваў маці, бо бацька ў той час быў на вайне.

У незабыўным 1917 годзе гаспадарамі Гомельскай лесапільні сталі рабочыя. Іосіф Дзьякаў — пілараміўчык. А праз год шаснаццацігадовы гомельскі рабочы хлопец добраахвотнікам ідзе на фронт. Затым курсы камсаставу, служба ў пагранічных войсках, цяжкае раненне. Вяртанне ў родны Гомель. Тут ён адразу знаходзіць сваё месца ў будаўніцтве новага жыцця.

У 1939 годзе Іосіф Іванавіч закончыў вышэйшую сельскагаспадарчую школу, і яго накіроўваюць на работу ў Бярозаўскі райкам партыі Брэсцкай вобласці. Тут яго і застала вайна.

22 чэрвеня 1941 года Іосіф Дзьякаў без роздуму становіцца ў шэрагі тых, хто грудзьмі ўстаў на абарону Айчыны. Ён — камандзір танкавага дэсантнага аддзялення.

Гэта быў самы цяжкі для нашай краіны час. Вораг, не лічачыся ні з якімі стратамі, рваўся да Масквы. Далей адступаць не было куды. Смерць або перамога! Трэцяга не дадзена. У першых радах было танкавае аддзяленне Дзьякава. Днём і ноччу ішлі цяжкія баі... Вораг лез напралом. У адным з няроўных баёў Дзьякаў атрымаў цяжкае раненне і больш чатырох месяцаў праляжаў у шпіталі. Затым ізноў перадавая, зноў баі, але ўжо не абарончыя, а наступальныя...

Ад сцен Масквы Іосіф Дзьякаў, ужо будучы малодшым лейтэнантам, ідзе на Захад. Мажайск, Вязьма, старадаўні Смаленск, родная Беларусь, Дуброўна, Орша. За ўзяцце стратэгічнага чыгуначнага вузла Орша Іосіф Дзьякаў у ліку многіх доблесных воінаў быў узнагароджаны ордэнам Айчыннай Вайны II ступені.

Вызвалены Барысаў. Пачаўся штурм роднай беларускай сталіцы — Мінска. Стралковы батальён, у якім знаходзіўся І.Дзьякаў, у ліку першых уварваўся ў шматпакутны Мінск. Вызвалена Маладзечна. На аўтамагістралях, на шасэйных, прасёлачных дарогах з'явіліся ўказальнікі з кірункам на Гродна. Тут гітлераўскае камандаванне вырашыла любой цаной затрымаць імклівае наступленне савецкіх войск, выкарыстаўшы ў гэтых мэтах вялікую водную перашкоду — Нёман. Горад акружала некалькі эшаланаваных умацаванняў. У бетанаваных каўпаках былі ўстаноўлены буйнакаліберныя кулямёты і гарматы.

Ліпеньскай раніцай 1944 года пачалася артылерыйская падрыхтоўка. Загаварылі сотні гармат, абрушваючы на ворага смертаносны груз. Затым пачалося наступленне. Вораг аказаў моцнае супраціўленне, за горад пачаліся цяжкія баі.

Камандаванне даручае лейтэнанту І.І.Дзьякаву, парторгу батальёна 494-га палка 174-й Чырванасцяжнай Барысаўскай стралковай дывізіі, з групай смельчакоў пранікнуць у размяшчэнне ворага, дзе знаходзіўся штаб буйнога нямецкага злучэння, захапіць дакументы і "языка".

Пад покрывам ночы разведчыкі прабраліся ў стан ворага. Адшукалі штаб. Ён знаходзіўся ў трохпавярховым цагляным будынку паблізу Нёмана. Бясшумна зняты вартавы. Але ўвайсці ў дом было немагчыма. Дзверы замкнуты, вокны зацемнены. Толькі з другога паверха даносіліся прыцішаныя спевы, гукі акардэона.

Мінутная паўза. Прымаецца дзёрзкае рашэнне. Жменька смельчакоў пранікае ў будынак па вадасцёкавых трубах праз вокны другога паверха. У калідоры наткнуліся на фашыста.

— Хальт! — крыкнуў Дзьякаў і накіраваў на ворага дула пісталета.

У гэтае ж імгненне паляцелі адна за другой звязкі гранат у вялікі пакой, дзе весяліліся п'яныя афіцэры. Аперацыя праведзена бліскуча і без страт. Узяты важныя дакументы, захоплены нямецкі генерал.

Вяртаючыся з задання, разведчыкі наткнуліся на нямецкую батарэю, якая абстрэльвала нашы войскі. Нечаканым ударам смельчакі захапілі гарматы і, павярнуўшы іх, адкрылі ураганны агонь па чыгуначнай станцыі, дзе было шмат тэхнікі і жывой сілы праціўніка. Выкарыстаўшы паніку ворага, разведчыкі авалодалі пераправай праз Нёман і чатыры гадзіны ўтрымлівалі яе да падыходу нашых часцей.

За праяўленыя мужнасць і адвагу ў баях за Гродна лейтэнант І.І.Дзьякаў быў удастоены звання Героя Савецкага Саюза.

Юры ШАСТАК,
старшы навуковы супрацоўнік Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея.

Душа спявае! А значыць — не старэе

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

будучага акадэміка. А з Антанінай Карташовай (Сташонак) — яна дацэнт БДУ — сябруе па сённяшні дзень.

Быў радавы Шэйнкман, натуральна, усеагульным любімцам і балаўнікам. Яго апякалі, стараліся не пускаць у небяспечныя месцы, яму падсоўвалі "лішні" кавалачак цукру ці шакаладу. Але на вайне ад вайны не ўберажэш. Давялося і пад бамбёжкамі пабываць, і ўбачыць, як гінулі таварышы. Толькі што размаўляў з дзяўчынай, раптам выбух — і няма чалавека...

Ёсць у Льва Сямёнавіча і франтавыя ўзнагароды — медалі "За ўзяцце Кёнігсберга" і "За перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гг.", і падзяка Вярхоўнага Галоўнакамандуючага. Але пра галоўнае ён гаворыць вельмі проста.

— Рады, што застаўся жывы.

А ўрокі таго ваеннага дзяцінства ўрэзаліся ў памяць назаўсёды. Ніхто выхаваўчых размоў спецыяльна з ім не вёў, але Лёва цвёрда засвоіў: усякую, нават самую маленькую справу трэба рабіць сумленна. Бо з-за расхлябанасці могуць загінуць людзі. Калі ў тэлефонным апараце гайку недакруціць, сувязіст на пярэднім краі не зможа працаваць.

— Гэтак жа і ў песні, — пераходзіць да любімай тэмы Леў Сямёнавіч. — Як можна было фальшывіць, калі цябе людзі слухаюць?..

Музыка суправаджала яго ўсю вайну. Праз Смаленск, Беларусь, Літву і Усходнюю Прусію.

— Калі ўвайшлі ў Германію, я ўпершыню ўбачыў акардэон, піяніна. Яны былі амаль на кожным нямецкім хутары. Сёе-тое паказвалі нашы музыканты — нямала вакол было тых, хто валодаў інструментамі, — а часцей за ўсё сам спасцігаў. Да канца вайны ўжо добра асвоіў і фартэпіяна, і акардэон. Спяваў усё, што тады спявалі: "У зямлянцы", "Бывай, любімы горад", падзабытыя цяпер "Маркотныя івы", складзеныя салдатамі песні на вядомыя мелодыі.

Менавіта песня падаравала выхаванцу палка і самую дарагую сустрэчу. Напярэдадні ці неўзабаве пасля Перамогі — Леў Сямёнавіч дакладна не памятае — выступалі яны з канцэртам перад афіцэрамі 1-й паветранай арміі, якія прыехалі на нейкую нараду. Аб'явілі нумар Лёвы Шэйнкмана — і адзін з гледачоў літаральна ўскочыў са свайго месца...

— Калі я праспяваў, бацька быў ужо на сцэне. А здавалася, што такое можа быць толькі ў кіно.

Пасляваеннае жыццё таксама не дазваляла расслабіцца. Наадварот, падганяла: не марудзь, навёрствай! У чырвонаармейскай кніжцы ў графе "Адукацыя" — усяго чатыры класы, а яму ўжо чатырнаццаць. Што ж, садзіцца за парту з маленькімі?.. Лёва выбраў ФЗВ. Пасля працаваў фрэзероўшчыкам на Мінскім заводзе імя Кірава. І вучыўся ў вячэрняй школе, як тысячы і тысячы яго аднагодкаў.

А потым — фізкультурны тэхнікум (з перапынкам у чатыры гады на службу ў арміі), завочна — музычнае вучылішча і, нарэшце, інстытут фізкультуры. Плюс пастаянная самаадукацыя.

Можа, ён і адбыўся як настаўнік менавіта таму, што сам заўсёды любіў вучыцца.

...Сямідзесяцігоддзе — юбілей, які Леў Сямёнавіч адзначыць гэтай восенню, — зручная вышыня для агляду зробленага. Больш за шэсць дзесяткаў яго вучняў скончылі той жа інстытут і працуюць трэнерамі.

— Прыводзяць сваіх дзяцей, некаторыя ўжо і ўнукаў... Думаю, што мяне будуць помніць. Для настаўніка не галоўнае, каб цябе любілі. Сумленныя адносіны да справы важней.

А што ж педагагічная змена? Тут Леў Сямёнавіч не можа схаваць горычы:

— Раней мы, як у песні, думалі ў першую чаргу пра Радзіму. А цяпер... Калі пытаешся, што дала практыка, адказваюць шчыра: упэўніліся, што ў школу працаваць не пойдзем. У Мінску ўжо за дзвесце настаўнікаў фізкультуры не хапае...

Канешне, Льву Шэйнкману не трэба тлумачыць (сам каму хочаш можа расказаць), што такое цяжкасці настаўніцкага жыцця і сімвалічная зарплата. Але гаварыць ён жадае ўсё ж такі аб справе:

— Я фактычна адданы ідэе выхоўваць прыгожых і здаровых людзей. Такія ўсюды патрэбны. Чым мацней здароўе нацыі, тым багацей дзяржава. Калі б нашы суайчыннікі ставіліся да здароўя, як амерыканцы!.. Хаця нашы, бадай, разумнейшыя. Але калі гасцяваў у Чыкага і выходзіў у шэсць гадзін рабіць зарадку, здавалася, увесь горад бяжыць уздоўж узбярэжжа. Моладзь, пажылыя, маці з дзецьмі. Усюды валейбольныя і баскетбольныя пляцоўкі. І ў нас раней у Севастопальскі сквер на лыжню выходзілі сем'ямі. А зараз? Бацінкі — пяцьдзесят тысяч, лыжы — дваццаць... Мяч набыць — і то дорага. Наша школьная праграма па фізкультуры ў дзесяць разоў лепшая за амерыканскую, а вось матэрыяльная база... Ну, зрабілі тры ўрокі на тыдзень замест двух — нібыта на карысць, але ў залу мы з такой колькасцю гадзін не ўпісваемся! Дзе займацца? Як рэалізаваць гэтую цудоўную праграму? Ідэі добрыя ёсць, а ў жыццё ўвасобіць — наша беднота не дазваляе. Ды і моцы на ўсё не хапае...

І гэта ў Льва Сямёнавіча?.. У мяне якраз склалася ўражанне, што ён паспявае жыць за траіх. Вось толькі кароткі пералік яго спраў паміж 1 і 9 мая, не лічачы ўрокаў: спартыўныя спаборніцтвы школ раёна, запіс перадачы на радыё, сустрэча беларускіх арлянят — сыноў палкоў ваенных гадоў, рэпетыцыя святочнага канцэрта ў Палацы Рэспублікі і сам канцэрт...

З песняй гэты няўрымслівы чалавек не расстаецца па-ранейшаму. Апошнія два гады спявае ў знакамітым ветэранскім ансамблі "Памяць сэрца". Дзе яны толькі не выступаюць: у палацах культуры, шпіталях, дамах-інтэрнатах, а ў святочныя дні — і на вуліцах сталіцы...

Абнаўленне — закон жыцця!.. Тым не менш я разам з Львом Сямёнавічам рада, што, збіраючыся на святах за агульным сталом, мы спяваем яго песні — тыя самыя, ваеннай пары.

Любоў РЭЙЗІНА,
настаўніца гісторыі сярэдняй школы №121 Мінска.

Пятрусь БРОЎКА

Родны горад

Мінск — сталіца
родная краіны,
Адышлі пакутныя часіны,
Да цябе шляхі ўсе і пуціны,
Мы цябе падымем
з-пад руінаў.
Многа знёс ты
катавання, болю,
Знёс усё, і вораг не падолеў.
Ты, як волат, пастаяў за волю,
Ты нам любы сёння, як ніколі!
Родны горад! Нашае багацце!
Мы хвіліны дарма не патрацім,
Мы сваёй не пашкадуем
працы —
Адбудуем светлыя палацы!
На тваіх узгорках і на долах
Адбудуем фабрыкі і школы,
Каб, як толькі занімаўся золак,
Ты ўставаў магутны і вясёлы.
Каб раслі кварталы, як жывыя,
Каб фантаны білі люстраныя,
Каб шумелі паркі маладыя,
Каб звінелі песні агнявыя!
Горад наш!
Пражыў ты ліхалецце,
Горад наш! Ты —
нашае бяссмерце.
Узрастай на радасць нам
і дзецям
І шумі ты славаю па свеце!
Адбудуем горад свой
вячысты,
Каб сказалі ўсе нам урачыста,
Як мы мужна ворага пабілі
І красу-сталіцу аднавілі!

На будаўніча-тэхналагічным факультэце БДПА доўгія гады працаваў старшым інжынерам гэтай ВНУ Герой Савецкага Саюза І.П.Кандрашын. Здзейсніў ён свой подзвіг у час, калі быў камандзірам танкавага экіпажа 89-й танкавай брыгады першага танкавага корпуса трэцяга Беларускага фронту.

Пад яго ўмелым кіраўніцтвам экіпаж танка смела ўвязаўся ў бой з пераўзыходзячымі сіламі праціўніка — некалькімі варожымі баявымі машынамі, дзейнічаў мужна і адважна і прымусіў іх павярнуць назад. Яго рашучы ўчынак не застаўся незаўважаным. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 24 сакавіка 1945 года яму было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Іван Паўлавіч, на жаль, ужо не прыйдзе да нас на Дзень Перамогі — у мінулым годзе яго не стала. Але светлая памяць пра Героя застанецца ў нашых сэрцах.

Пётр ШУБЯНОК.

НА ЗДЫМКУ: І.П.Кандрашын.

Славалюбівыя студэнты абыходзяць усе бар'еры

З усёй разнастайнасці формаў навукова-даследчай работы студэнтаў Беларусі іх дзейнасць, накіраваная на ўдзел у навуковых канферэнцыях, выбрана ў якасці тэмы гэтага артыкула зусім не выпадкова. Бо пры падрыхтоўцы да даклада ці выступлення студэнт стварае навуковы дакумент, гэта значыць выконвае такую работу, якая забяспечвае яму атрыманне ні з чым не параўнальнага вопыту па сістэматызацыі і абагульненні матэрыялу. Пры гэтым студэнт набывае навыкі навуковай творчасці, авалодвае вельмі важным мастацтвам вядзення аргументаванай палемікі. Выступленне з дакладам і публікацыя матэрыялаў забяспечвае яму нейкае грамадскае прызнанне ў асяроддзі прафесіяналаў — вельмі важнае для маладога чалавека. Нарэшце, найлепшы вопыт вядзення прафесійных дыскусій студэнт набывае менавіта на канферэнцыях, што робіць удзел у іх абсалютна унікальнай з'явай навукова-даследчай работы студэнтаў.

Роля падрыхтоўкі да ўдзелу ў навуковай канферэнцыі вызначаецца тым, што ў яе ходзе студэнт выходзіць на ўзровень больш самастойнага мыслення, ажыццяўляе яго мэтавую "настройку" на даследчую работу, набывае карысныя навыкі работы з рэцэнзентамі і рэдактарамі. Разам з тым пры падрыхтоўцы ажыццяўляецца эфектыўная сістэматызацыя засвоенага ім матэрыялу. Усё гэта забяспечвае сур'ёзны ўклад студэнцкіх навуковых канферэнцый у павышэнне эфектыўнасці вучэбнага працэсу.

Не патрабуе доказаў і той факт, што ўдзел студэнтаў у навуковых канферэнцыях — важны сродак падрыхтоўкі навуковых кадраў. Яны атрымліваюць магутны маральны стымул да прадаўжэння даследчай дзейнасці.

Нягледзячы на сур'ёзны прагрэс, дасягнуты ў апошнія гады ў арганізацыі навукова-даследчай работы студэнтаў, сістэма студэнцкіх навуковых канферэнцый усё ж далёкая ад дасканаласці і мае патрэбу ў далейшым развіцці. Сярод перашкод, якія сустракае студэнт пры апублікаванні сваіх матэрыялаў у зборніках тэзісаў або прац канферэнцый, неабходна назваць наступныя:

— затрымкі з публікацыяй матэрыялаў студэнцкіх канферэнцый больш частыя, чым з публікацыяй адпаведных кампедыумаў сталых даследчыкаў. У шэрагу выпадкаў гэтыя затрымкі вымяраюцца гадамі. Аўтар-студэнт да часу выхаду адпаведнага зборніка можа стаць ужо выпускніком, які закінуў навуковую дзейнасць з-за таго, што яго ўдзел у канферэнцыі не даў яму пэўнага стымулу — убачыць сваю работу надрукаванай. Часам абяцаныя зборнікі матэрыялаў студэнцкіх канферэнцый зусім не выходзяць;

— устанаўленне квот (часта неабгрунтаваных) на ўдзел у галіновых студэнцкіх навукова-тэхнічных канферэнцыях студэнтаў пабочных (у дачыненні да арганізатара канферэнцыі) ВНУ. Гэта не толькі адштурхоўвае частку патэнцыяльных аўтараў ад спроб удзельнічаць у такіх канферэнцыях, але і прымушае задумацца тых з іх, чые работы не прайшлі праз сіта рэцэнзавання: ці было яно аб'ектыўным альбо вызначалася наяўнасцю квоты (і "патрэбных аўтараў")? Пры гэтым шкода, нанесеная студэнту як творчай асобе відавочная і можа быць непапраўнай;

— усё больш частае ўвядзенне аплаты — яўнай або "замаскіраванай" — за апублікаванне студэнтамі матэрыялаў у зборніках студэнцкіх канфеэнцый. Часам ад студэнтаў патрабуюць большых сум, чым з масцітых аўтараў. Фінансавы бар'ер высокі, а яго наяўнасць выклікае пачуццё знявагі;

— абмежаванне на максімальны аб'ём публікацый у адпаведных зборніках, а таксама на колькасць бібліяграфічных спасылак. Калі абмежаванне на аб'ём публікацыі можа ў шэрагу выпадкаў быць апраўданым (як фактар, які дысцыплінуе мысленне), то абмежаванні на колькасць бібліяграфічных спасылак прыносяць толькі шкоду: публікацыя з няпоўным спісам цытуемай літаратуры не можа выклікаць павагі ў масцітага эксперта. Студэнта ж правакуюць да нядбайных адносін да той часткі афармлення матэрыялаў, якая найбольш выразна адлюстроўвае ўменне да сістэматызацыі.

"Лібералізацыя" сістэмы студэнцкіх навуковых канферэнцый забяспечыла б развіццё здольнасцей неардынарных студэнтаў у бок вырашэння ўласна навуковых праблем.

Часам студэнт пазбаўляецца стымулюючай ролі ўдзелу ў канферэнцыях па прычынах, якія здаюцца, на першы погляд, нязначнымі. Так, праграма адной з канферэнцый утрымлівала толькі пералік дакладчыкаў і выступоўцаў, без назваў дакладаў, без указання: хто сааўтар, а хто дакладчык матэрыялу, без раздзялення дакладаў і фіксаваных выступленняў. Чым жа ганарыцца студэнту, які дакладваў свае вынікі на такой канферэнцыі? Тым, што ён меў да яе дачыненне? Чым даказаць, што ён дакладваў менавіта гэты матэрыял?.. Падобных прыкладаў мы маглі б прывесці многа.

Даводзіцца таксама прызнаць, што прадстаўніцтва розных дысцыплін у структуры студэнцкіх навуковых канферэнцый з'яўляецца дастаткова адвольным, гэта значыць залежыць не столькі ад узроўню развіцця дысцыпліны ў Беларусі і ўдзелу студэнтаў у адпаведных дысцыплінарных даследаваннях, колькі ад энтузіязму арганізатараў. Адсутнасць на рэспубліканскім узроўні дакладнага менеджменту арганізацыі студэнцкіх канферэнцый таксама іграе адпаведную негатыўную ролю, хаця — і гэта надзвычай важна — структура такога менеджменту патрабуе вельмі старананнага вывучэння: нярэдка мы сячэм усляпую, забываючы аб важнейшым прынцыпе — "не нашкодзь!".

Спрыяльныя ўмовы для ўдзелу ў канферэнцыях стымулююць прыток студэнтаў-дакладчыкаў. У той жа час на канкрэтных прыкладах устаноўлена, што адносна апублікавання матэрыялаў канферэнцый славалюбівыя студэнты абыходзяць амаль усе "бар'еры" (акрамя фінансавага). Пры гэтым яны выкарыстоўваюць наступныя прыёмы:

— "маскіроўка" тэматыкі няпрофільных работ пад тэматыку канферэнцыі;

— паўторнае прадстаўленне вынікаў, скіраванае на спецыфічную аўдыторыю канкрэтнай — няпрофільнай для аўтара-студэнта — канферэнцыі з адпаведным змяшчэннем акцэнтаў ў прадстаўленым матэрыяле;

— напісанне работ спецыяльна да канкрэтнай канферэнцыі, не адпаведнай тэматыцы рэальна праводзімых глыбокіх даследаванняў аўтарамі-студэнтамі.

Зразумела, што ўдзел у няпрофільных канферэнцыях вызначаецца адсутнасцю фінансавага бар'ера. Тое, што некаторыя будучыя даследчыкі ўжо са студэнцкай лаўкі авалодваюць падобнымі прыёмамі, у прынцыпе толькі дапаможа ім у далейшай навуковай кар'еры. Аднак нельга лічыць прыярытэтным фарміраванне падобных навыкаў пры навучанні практыцы навуковай дзейнасці. "Лібералізацыя" сістэмы студэнцкіх навуковых канферэнцый забяспечыла б развіццё здольнасцей такіх неардынарных студэнтаў у бок вырашэння ўласна навуковых праблем.

Многія перамены ў арганізацыі студэнцкіх канферэнцый апошніх гадоў усяляюць аптымізм. Аднак аўтары вырашылі гаварыць пераважна аб праблемах: іх, на жаль, нямала, і яны патрабуюць абмеркавання. Мы не прэтэндуем на непагрэшнасць выкладзеных тут поглядаў, але ўпэўнены ў адным: выкананне адкрытай Міністэрствам адукацыі ў 2000 годзе міжінстытуцкай галіновай праграмы "Удасканаленне сістэмы кіравання навукова-даследчай работы студэнтаў" унясе ўклад у вырашэнне праблем беларускай студэнцкай навукі.

Уладзімір ЛАЗАРАЎ,
загадчык патэнтна-інфармацыйнага аддзела навукова-даследчай часткі БДПА;
Ларыса КУРОЎСКАЯ,
адказная за навукова-даследчую работу студэнтаў БДПА.

Партызаны Мінскага злучэння ў вызваленай ад ворага сталіцы. Фота У.ЛУПЕЙКІ.

Святая Соф'я

Ахвяры Вялікай Айчыннай вайны... Сотні, тысячы, мільёны. Некаторыя лічбы такія вялізныя, што пры частым згадванні могуць ператварыцца ў абстракцыю, страціць сапраўдны чалавечы сэнс. Але ж за кожнай з іх — нечыя дзеці, бацькі, браты і сёстры, нейчы ўнутраны свет, у якім нараджалася і жыло мноства спадзяванняў і планаў для будучых пакаленняў...

Так наканаваў лёс, каб некаторыя патэнцыяльныя ахвяры той вайны выжылі. Усім смерцям назло. З дапамогай Божай і простых людзей, якім былі не страшныя ні праследаванне гітлераўцаў, ні магчымае здрадніцтва тых, хто жыве побач.

Пасольства Дзяржавы Ізраіль у Рэспубліцы Беларусь уручыла дыпломы і медалі "Праведніка народаў свету" жыхарам Беларусі, якія ў гады Вялікай Айчыннай вайны ратавалі яўрэйскае насельніцтва ад фашысцкага генацыду.

Сярод тых, хто ўдастоіўся гэтага звання, была і жыхарка вёскі Кучкуны Стаўбцоўскага раёна Соф'я Пракаповіч. Інвалід другой групы, Соф'я Аляксандраўна прыязджала тады ў Мінск не адна, а разам з Вольгай Шчуцкай (дзявочае прозвішча — Блюмкіна), якая ва ўзросце трох гадоў пазнала ўсе жахі той вайны. Гісторыя яе выратавання не пакідае абыякавым нікога, каму давялося пачуць аповед сведкаў тых падзей.

1941-ы...

Калі пачалася вайна, Соф'і толькі споўнілася дзевяць. Вялікая хата з засаджаным агародам не пакідала ёй нават часу пабегаць басаногай па гарачай, разбітай капытамі коней і коламі павозак зямлі. Ды і бацькі — Аляксандр і Марыя — не давалі дачцэ спуску, нярэдка займаючы яе вольны час дробнымі гаспадарчымі абавязкамі.

Як надышла вайна, Соф'я Аляксандраўна не запомніла. Толькі вельмі часта людзі сталі вымаўляць гэтае страшнае слова. Яго сутнасць яна зразумела намнога пазней, калі ў сяло прыйшлі фашысты і ўстанавілі свой, незнаёмы вяскоўцам парадак: паступова з падворкаў стала знікаць жыўнасць, парадзела зеляніна на градках у гародзе. Сям'і было цяжка выжываць у такіх умовах, калі на стол, бывала, ставіліся толькі чыгун з гарачай бульбай і мучная поліўка. Але яны не ведалі, што становішча іншых было ў гэтыя часы яшчэ горшым.

Слёзы развітання

Спявачка Бэла Блюмкіна выйшла замуж за Віктара незадоўга да пачатку вайны і пражывала з ім у Мінску. Нарадзіла сына Алега, затым — дачку Вольгу. Але ад кар'еры спявачка не адмовілася, і некаторыя песні, у тым ліку і народныя, выконвала на цудоўнай беларускай мове.

Вайна разбурыла ідылію. Віктар у першыя дні вайны быў мабілізаваны ў Чырвоную Армію, і доўгі час пра яго нічога не было вядома. Бэла Захараўна з маленькімі дзецьмі эвакуіравацца не паспела і вельмі хутка, пасля акупацыі Мінска, апынулася ў гета.

Як успамінае Вольга Віктараўна Шчуцкая, пачатак вайны яна запомніла толькі са слоў маці:

— Якія ў мяне, дзіцяці, маглі адбіцца ў памяці падзеі? Бацьку я не запомніла, былі толькі голад і холад...

На плечы маці лёг і клопат выжыць... Двойчы яна з дзецьмі цудам уцалела падчас яўрэйскіх пагромаў, а калі зразумела, што трэцяга яны не перажывуць, вырашыла ўцякаць.

Чэрвеньскай раніцай 1942 года Блюмкіна разам з маленькімі праплыла пад калючым дротам гета і рушыла ў горад. Сын Бэлы, пяцігадовы Алег, меў тыповую яўрэйскую знешнасць, таму ў тым ліку з ім было небяспечна. Каб уратаваць яго, яна рашылася на раздзяленне дзяцей. Вечарам завітала да сваіх знаёмых — у сям'ю Францішка і Барыса Картавых з просьбай пакінуць у іх Алега. Тыя жылі вельмі бедна, у небяспечным месцы (паміж аэрапортам і таварнай станцыяй), але пагадзіліся прыняць хлопчыка. Спачатку яго хавалі нават ад суседзяў, але потым, ахрысціўшы ў каталіцкай царкве, расказалі ўсім, што гэта пляменнік іх нявесткі.

Бэла ж з дачкой паехала з Мінска і накіравалася да родзічаў мужа, якія дапамаглі ёй трапіць у партызанскі атрад. Аднак камандаванне не дазволіла жанчыне з трохгадовым дзіцем застацца. Давялося вяртацца на акупіраваныя тэрыторыі і туляцца па вёсках і хутарах. Для таго каб атрымаць ежу і начлег, Бэла Захараўна выконвала любую работу. Так, увосень 1942 года ў вёсцы Кучкуны яна ненадоўга знайшла прытулак у доме Вольгі Недарэзавай, дзе падзарабляла швачкай. Але хутка па вёсцы папаўзлі чуткі пра тое, што яна — яўрэйка, якая водзіць за сабой для прыкрыцця рускую дзяўчынку. Паліцыя рыхтавала аблаву...

Толькі адзін чалавек з вёскі, разумеючы ўсю безвыходнасць сітуацыі, прапанаваў Бэле ўратаваць дзіця, схаваўшы ў сябе дома. Гэта быў Аляксандр Пракаповіч. Бэла так і зрабіла. Заплакала. Пацалавала Волечку. І пайшла...

Два гады ў сутарэнні

— Мне тады было ўсяго тры гады, — успамінае Вольга Захараўна, — але вельмі добра памятаю Сонечку. Мне было вельмі холадна, і я моцна захварэла. І толькі дзякуючы яе клопату, увазе і спагадзе я змагла перанесці ў такім узросце амаль смяротную хваробу.

Вольга да глыбокай восені жыла ў пуні. Хата стаяла ў вёсцы на водшыбе, як хутар, таму людзей паўз яе праходзіла мала, ды і немцы заглядвалі толькі "па справе". І ўсё ж у дарослых не было магчымасці часта хадзіць у пуню, адведваць хворую Волечку. Гэта рабіла Соф'я. Заварвала малінавую гарбату, прыносіла ежу. І заўсёды сядзела побач.

— Соня замяняла мне сястру і маці, — працягвае Шчуцкая.— Карміла ўсім пакрыху. Летам было лягчэй: побач агарод і лес, а ў іх — чорныя парэчкі, маліна, чарніцы, грыбы... Зімой, каб я не замерзла, мяне забіралі ў хату за печку. Калі ж нехта чужы ішоў у хату ці проста пачынаў брахаць сабака, я спускалася ў склеп, дзе стаяла газоўка. Там, на тапчане з дошак, пакрытых старым кажухом, я правяла не адзін месяц. За ўвесь час ні разу з дому сама не выходзіла...

У лістападзе 1943 года вечарам у дзверы пастукалі. Марыя і Аляксандр Пракаповічы вельмі ўзрадаваліся, убачыўшы Бэлу. Яны былі ўпэўнены, што Блюмкінай няма ў жывых. Мужнае рашэнне гаспадара сям'і — ратаваць не толькі дачку, але і яе маці — падтрымалі ўсе. Бэлу нікады не адпусцілі і пакінулі жыць у доме да заканчэння гітлераўскай акупацыі.

Вяртанне

Пасля вайны Бэла Блюмкіна, на некаторы час пакінуўшы Вольгу ў Пракаповічаў, тэрмінова паехала ў Мінск. Дзякуючы неймаверным намаганням Францішка, Барыса, Ларысы і Віктара Картавых Алег застаўся жывы. Але яму неадкладна патрабавалася аздараўленне.

— У час вайны я не ведала, што ў мяне ёсць брат, — амаль з закрытымі вачамі кажа Вольга Віктараўна. — Яго мама прывезла ў вёску. Выглядаў ён горш, чым я. У яго ўрач вызначыў першую стадыю сухотаў, калі цела ўжо пакрыта гнойнымі фурункуламі. Каб вылечыць Алега, нам нічога не заставалася, акрамя як ізноў разлічваць на дапамогу нашых выратавальнікаў — Марыі, Аляксандра і Соф'і Пракаповічаў.

Іншай дапамогі ім сапраўды чакаць не было адкуль: Віктар, бацька Алега і Вольгі, як стала вядома, загінуў на фронце.

У гэтай гісторыі шчаслівы канец. Алег паправіўся. Дзеці Блюмкінай разам з Соф'яй пайшлі ў школу, вывучыліся і з таго часу ездзілі ў Кучкуны да Пракаповічаў з гасцінцамі як да самых блізкіх і родных людзей.

На жаль, Марыі і Аляксандра Пракаповічаў ужо няма ў жывых. Іх спагадлівасць і гуманнасць жывуць у сэрцы Соф'і, якая шмат гадоў таму з усёй дзіцячай непасрэднасцю і шчырасцю аддала часцінку свайго юнага жыцця зусім незнаёмым людзям. А можа яна, дзіця, выратавала не толькі гэтых людзей, але і веру ў чалавечнасць. Нездарма ж кажуць: той, хто выратаваў адно жыццё, выратуе ўвесь свет.

Соф'я разам з бацькамі дапамагла выжыць тым, хто быў пазначаны смерцю, тым самым выратаваўшы не адзін чалавечы свет. Але на сумленні фашызму застануцца тыя, хто так і не змог пражыць жыццё да канца. Тысячы мацярок пісалі развітальныя радкі, ведаючы пра тое, што ім не пазбегнуць смерці. А дзеці?.. Ім смерць не да твару. Але што маглі зрабіць простыя жанчыны супраць пачварнага зародку ўсяго чалавецтва — фашызму? Гісторыя захоўвае і іншыя сведчанні:

"Усе гэтыя шэсць дзён дзеці не адыходзілі ад мяне, трымаючыся з абодвух бакоў за падол маёй сукенкі. Яны не плакалі. Яны глядзелі на мяне вялікімі вачамі, не разумеючы, што такое жыццё і што такое смерць. Яны маўчалі, але іх вочы напоўніліся слязамі, яны плакалі моўчкі. Плакаць гучна не было сіл. Чаму ж мой тата не чуе? Чаму ж мая мама не прыбяжыць і не ратуе? У маёй галаве круціліся жудасныя думкі. Чаму маё дзіця не павінна жыць? У чым яна вінавата перад гэтымі нелюдзямі, што ўзяць іх жыццё?.."

Дзеці засталіся са мной яшчэ на шэсць дзён, на шэсць дзён прадоўжылі ім жыццё..."

Да Вольгі і Бэлы лёс аказаўся больш літасцівы...

Ігар КАНДРАЛЬ.

Партызанскія пачастункі

Акупіраваўшы Беларусь, гітлераўскія захопнікі падзялілі яе тэрыторыю на асобныя часткі, пазбавілі дзяржаўнасці. Усталяваўшы жорсткі акупацыйны рэжым, яны пакрылі тэрыторыю рэспублікі канцэнтрацыйнымі лагерамі, турмамі, шыбеніцамі. Разам з крывавым тэрорам гебельсаўскія прапагандысты імкнуліся атруціць свядомасць нашых людзей ядам фашысцкай чалавеканенавісніцкай ідэалогіі.

НЕ СКАРЫЎШЫСЯ ворагу, насельніцтва рэспублікі, узяўшы ў рукі зброю, ідзе ў партызаны. Атрады народных мсціўцаў нападаюць на фашысцкія гарнізоны і камунікацыі, знішчаюць жывую сілу і тэхніку праціўніка. Навагодні падарунак да 1942 года — разгром Чырвонай Арміяй нямецка-фашысцкіх полчышчаў пад Масквой — насельніцтва і партызаны Беларусі сустракаюць з непадробнай радасцю.

Народныя мсціўцы ўзмацняюць удары па ворагу. Павялічваецца колькасць партызанскіх атрадаў і злучэнняў. У тыле ворага ствараюцца партызанскія краі і зоны, у якіх аднаўляецца савецкая ўлада. Тут працуюць партыйныя камітэты, сельскія саветы, мітынгі, бальніцы, зброевыя майстэрні, школы, клубы і інш.

Да ўсіх савецкіх святаў па традыцыі народныя мсціўцы рыхтуюць свае падарункі. Асаблівым поспехам карыстаецца навагодняе свята: яно супадае з днём утварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. У пярэдадзень свята ўсе партызаны ўзмацнілі ўдары па ворагу.

Часцей, чым звычайна, грымелі выбухі на шашэйных і чыгуначных дарогах, рабіліся напады на варожыя гарнізоны. Да новага 1942 года партызан атрада "Смерць фашызму!" Васіль Лаўрухін паслаў партызанскія "падарункі" камендантам гарнізонаў Лагойска і Косіна. У камендатуру Косіна ён уварваўся на санях, замаскаваўшы ў іх міну. Камендант дома не аказалася, ён паехаў у Лагойск сустракаць Новы год. Немцы і паліцаі, спыніўшы сані, тузанулі і ўзарвалі 152-міліметровы снарад. У выніку выбуху загінулі 12 чалавек.

Лагойскі камендант Фюрстэр стварыў у сябе склад-музей партызанскай зброі і боепрыпасаў. Каб выслужыцца перад начальствам, ён гаварыў, што трафеі ў музей здабыты ў барацьбе з партызанамі. На самай жа справе салдаты і паліцэйскія збіралі савецкую зброю, якая знаходзілася ў раёне гарнізона. Выкарыстаўшы слабасць каменданта да партызанскіх трафеяў, Лаўрухін падрыхтаваў бомбу з сакрэтам, прымацаваў унутры міну запаволенага дзеяння і заліў расплаўленым толам. Бомбу ўстанавілі пад мастом, каля вёскі Мачужычы, дрэнна замаскіраваўшы яе. Паліцаі, знайшоўшы бомбу, з дапамогай немцаў павезлі яе ў Лагойск і паклалі ў музей. Камендатура, дзе жыў Фюрстэр, знаходзілася побач са складамі.

На навагодні банкет Фюрстэр запрасіў камендантаў Косіна і афіцэраў лётнай часці. Апоўначы бомба ўзарвалася. Ад выбуху ўзляцеў у паветра склад боепрыпасаў, загарэліся і пачалі ўзрывацца бочкі з гаручым. Будынак камендатуры быў разбураны дашчэнту. У выніку партызанскіх "падарункаў" два каменданты, 14 афіцэраў і 30 салдат былі забіты, многія атрымалі раненні.

У ноч на новы 1943 год партызаны 1-й Бабруйскай партызанскай брыгады на чале з камандзірам брыгады В.І.Ліванцовым зрабілі засаду на станцыі Татарка на чыгуначнай лініі Мінск — Бабруйск. На партызанскую міну наляцеў эшалон з выпускнікамі нямецкай афіцэрскай школы, якія ехалі на фронт. Узарваўшы паравоз, партызаны адкрылі па саставе ўраганны агонь з аўтаматаў і кулямётаў. У выніку 345 афіцэраў былі забіты. Такі быў падарунак Радзіме партызан Бабруйшчыны да Новага года.

У ноч на 28 снежня 1943 года група партызан спецыяльнай разведвальна-дыверсійнай групы "Стойкія" ўзарвала на чыгуначных пуцях Ваўкавыск — Беласток і Ваўкавыск — Свіслач на станцыі Андрэевічы тры масты і каля трохсот метраў чыгуначнага палатна. Рух цягнікоў на гэтым участку дарогі быў спынены амаль на двое сутак. Другая група падрыўнікоў гэтага атрада напярэдадні Новага года ўзарвала і вывела са строю сто метраў пуці на станцыі Свіслач, а таксама пусціла пад адхон варожы эшалон паблізу станцыі Сямяненька.

Група падрыўнікоў на чале з мінёрам Гужавенкам з партызанскага атрада "Гроны" недалёка ад станцыі Маладзечна замініравала чыгуначнае палатно і на досвітку 1 студзеня 1944 года падарвала эшалон. 19 вагонаў з гітлераўскімі салдатамі і афіцэрамі паляцелі пад адхон.

Партызанскія агітатары і прапагандысты значна ўзмацнілі ў гэтыя дні агітацыйна-масавую работу сярод насельніцтва. Яны праводзілі гутаркі, сходы, мітынгі. Насельніцтва віншавалі са святам, раздавалі падарункі: кажухі, валёнкі, шапкі-вушанкі, цёплую бялізну, маскхалаты і інш.

Навагоднія нумары партызанскіх газет і часопісаў выходзілі са святочным афармленнем. У іх падводзіліся вынікі баявых дзеянняў партызан за мінулы год, браліся абавязацельствы на будучы, змяшчаліся артыкулы аб вызваленні рэспублікі, матэрыялы з жыцця партызан, аб патрыятычных справах насельніцтва.

Дзед Мароз у выявах партызанскіх мастакоў не адрозніваўся ад звычайнага. А вось падарункі ён прыносіў іншыя. Мяшок партызанскага Дзеда Мароза быў набіты вінтоўкамі, аўтаматамі, гранатамі і іншымі боепрыпасамі.

Да свята рыхтаваліся і ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці. Партызаны сачынялі прыпеўкі, песні, вершы, інтэрмедыі, у якіх высмейвалі гітлераўскіх ваякаў і іх памагатых:

Холад, сцюжа, вецер вее,
Свеціць месяц ды не грэе.
Абвязаўшыся саломай,
Ходзяць немцы каля дому.
Афіцэр паставіў чаркі,
Налівае ў іх віно.
А Іван гранату-скварку
Ім падкінуў у акно.
Фрыцам добра перапала —
Білі іх мы чым папала,
Так іх бралі ў пераплёт,
Што запомняць Новы год.
Партызаны з Новым годам
Немчуру "паздравілі":
Цэлы поезд поўным ходам
Пад адхон адправілі.

А колькі радасці прыносілі партызанскія навагоднія ёлкі партызанам і насельніцтву. У вёсцы Заполле Любанскага раёна партызаны арганізавалі ёлку для вучняў "лясной школы". Яны ўпрыгожылі яе самаробнымі цацкамі. З адбітых у немцаў мукі і цукру напяклі пернікаў для падарункаў. І вось пад новы 1943 год школьныя дзверы расчыніліся. На парозе з'явіўся Дзед Мароз. Ён запрасіў дзяцей на ёлку. А яна стаяла пасярод класнага пакоя такая прыгожая, што нельга было адвесці вачэй. І няхай цацкі былі з расфарбаванай паперы, свечкі былі зроблены з пчалінага воску, і ёлка выклікала вялізнае ўражанне. Пра яе гаварылі ва ўсіх навакольных вёсках. Навагоднія ёлкі для дзяцей наладжваліся ў многіх сёлах і вёсках партызанскіх краёў і зон. У іх дзеці спявалі савецкія песні, танцавалі, чыталі вершы.

— Новы, 1944, год мы святкавалі ў школе каля ёлкі, — згадвае Алена Даніловіч, былая вучаніца партызанскай школы пры атрадзе імя Калініна. — Падарункі атрымалі ўсе дзеці, нават самыя маленькія. Камандзір атрада маёр Кавальскі падарыў ім матэрыял на пялюшкі і коўдры. Старэйшым давалі пернікі з белай мукі. Некаторым дзецям Дзед Мароз дарыў валёнкі, чаравікі. Я атрымала тады чаравікі і была вельмі задаволена. Настаўнікі ў якасці падарункаў уручалі дзецям ручкі, алоўкі, сшыткі. Пасля гэтага мы сфатаграфаваліся каля ёлкі.

Назаўсёды запомнілася сустрэча новага 1944 года партызанам атрада імя Суворава брыгады "Разгром". Партызаны У.Мурашка, Я.Навіцкі, Ю.Варанецкі занялі ў лагеры самую вялікую зямлянку. Увесь дзень яны мітусіліся па лагеры — то ў збраёвую майстэрню, то на кухню, то на склад. Уваход у "акупіраваную" імі зямлянку для ўсіх астатніх быў часова забаронены, і ніхто не ведаў, што адбываецца пад яе заснежаным дахам. Даведаліся толькі позна ўвечары, калі Валодзя Мурашка і Жэня Навіцкі, як старажытныя вяшчальнікі, сталі абапал яе расчыненых дзвярэй і абвясцілі:

Мурашка: Слухайце, слухайце, слухайце!

Навіцкі: Партызаны паходжання рускага і ўкраінскага, беларускага і татарскага, прыбалтыйскага і каўказскага, сібірскага і іншага!

Разам: Ад высокага імя ўсемагутнага ўладара партызанскага Дзеда Мароза запрашаем вас у гэты прыстанак, дзе можна будзе сустрэць надыход Новага года.

Партызаны гуртам кінуліся ў зямлянку. У цэнтры яе стаяла прыгожая пушыстая ёлка. Вершаліну яе вянчала выразаная з жоўтай бляхі зорка. На галінках віселі патроны, гільзы, абоймы, а таксама некалькі гранат. Паміж гэтымі ўпрыгажэннямі былі прымацаваны самаробныя свечкі. Замест серпанціну нарэзаны былі вузенькія палоскі ліпавага лыка. Усе ўпрыгажэнні добра былі начышчаны і незвычайна зіхацелі.

Партызаны колькі секунд збянтэжана глядзелі на грозную ёлку, потым пачалі рагатаць, выкрыкваць словы захаплення, жартаваць. Падрыўнік Іван Данкевіч заходзіўся ад рогату і на ўвесь голас пытаўся:

— Мін, чаму мін не бачу на ёлцы?

Потым былі святочная вячэра і канцэрт партызанскай мастацкай самадзейнасці.

Адзначаючы значныя падзеі ў жыцці нашай Радзімы, партызаны арганізоўвалі ў тыле ворага парады і дэманстрацыі. Гэтыя мерапрыемствы паказвалі магутнасць партызанскіх сіл, больш цесна аб'ядноўвалі партызан з народам. Калі насельніцтва бачыла грозную сілу партызанскіх злучэнняў, іх баявую магутнасць, яно верыла ў разгром фашыстаў, аказвала сваім абаронцам усебаковую дапамогу.

Рыхтуючыся годна сустрэць 25-я ўгодкі ўтварэння БССР і Новы 1944 год, Быхаўскі райкам вырашыў правесці ў раёне партызанскі парад. Аднак напярэдадні свята фашысты вялікімі сіламі ўварваліся ў партызанскую зону. Пачаліся кровапралітныя бai. Разграміўшы карнікаў, партызаны ў лесе каля вёскі Барсукі пабудавалі трыбуну для выступоўцаў. Яе ўпрыгожылі чырвонымі сцягамі і транспарантамі. 5 студзеня ў 10 гадзін раніцы да месца збору рушылі атрады і палкі народных мсціўцаў. Сюды прыбылі атрады Вараб'ёва, Дзянісава, Кісялёва, палкі Грыцана, Сухава і 810-ы полк. Камандаваў парадам начальнік штаба ваенна-аператыўнай групы маёр Рутман.

Роўна ў 11 гадзін прагучала каманда "Смірна!" Ва ўрачыстай цішыні перад народнымі мсціўцамі і сялянамі, якія сабраліся з навакольных вёсак, выступілі сакратар Быхаўскага падпольнага райкама Б.Ф.Падаляк і камандзір ваенна-аператыўнай групы І.П.Фядзюшчанка. Яны павіншавалі партызан і насельніцтва са святам, пажадалі хуткай перамогі над ворагам. Былі падведзены баявыя вынікі за 1943 год і пастаўлены задачы на новы, 1944-ы. У загадзе ваенна-аператыўнай групы Магілёўскай вобласці былі адзначаны паспяховыя баявыя дзеянні быхаўскіх партызан, але асабліва высокую ацэнку заслужылі партызаны 810-га палка.

Заслухаўшы прывітальную тэлеграму Вярхоўнага Галоўнакамандуючага, партызаны грымнулі "ўра!" Потым пачаўся парад. Стройнымі радамі прайшлі калоны партызан па дарозе ад рабочага пасёлка да вёскі Гамарня. Насельніцтва горача вітала сваіх абаронцаў, твары людзей свяціліся надзеяй і радасцю.

У партызанскіх атрадах і злучэннях разам з мужчынамі змагаліся і жанчыны. Яны былі ўрачамі, медыцынскімі сёстрамі, разведчыкамі, працавалі на кухнях, служылі байцамі. Жанчыны асвойвалі нават цяжкія "мужчынскія" прафесіі падрыўнікоў. У навагоднюю ноч 1943 года на ўчастку чыгуначнай дарогі Кахарава — Орша дзяўчаты-партызанкі з 36-га атрада 8-й партызанскай брыгады Валянціна Каралёва, Валянціна Падчуфарава і Вольга Кастамолава пусцілі пад адхон варожы эшалон. У выніку выбуху 10 вагонаў і некалькі платформ з тэхнікай ворага былі знішчаны.

Цяжка пераацаніць значэнне святаў, якія адзначалі партызаны і насельніцтва на акупіраванай ворагам тэрыторыі. Яны ўсялялі надзею на вызваленне краіны ад акупантаў, узнімалі насельніцтва на барацьбу з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, актывізавалі баявыя дзеянні партызан, выклікалі разгубленасць і страх у ворагаў і іх памагатых.

Аляксандр ПАЦЫЕНКА.

Ляцелі эшалоны пад адхон

Фёдар Аляксеевіч Малышаў паспяхова закончыў школу, без цяжкасцяў паступіў у Беларускі дзяржаўны політэхнічны інстытут, які закончыў вясной 1941 года, і атрымаў дыплом інжынера... Потым ён не менш удала здаў "экзамены" па спецыяльнасці падрыўніка 125-й Капаткевіцкай партызанскай брыгады. Шматлікія дыверсіі на чыгуначных і шашэйных дарогах, у гарнізонах акупантаў значацца ў яго "атэстаце" часоў вайны.

У чэрвені 1942 года ён стаў народным мсціўцам. Як спецыяліста "па балотах" Фёдара Аляксеевіча накіравалі ў дыверсійную групу — ён быў знаёмы з падрыўной справай.

Станоўча праявіў сябе Фёдар Малышаў пры стварэнні партызанскага арсенала, пры вырабе самаробных мін. Вынайшаў ён і новы прыём у арганізацыі падрыву цягнікоў. Прыдуманыя ім стальныя кліны сталі вырабляць у партызанскай кузні і выкарыстоўвалі ў падрыўной справе: эшалоны аўтаматычна сыходзілі з рэек пасля таго як іх устанаўлівалі на чыгуначных стрэлках. Выходзячы на чыгунку, падрыўнікі не ведалі, ці вернуцца назад — фашысты ўзмацнілі ахову чыгуначнага палатна. Яны выставілі кулямёты на кожным кіламетры, а ўздоўж палатна пусцілі рухомы патруль, вырубілі начыста лес на 200 метраў углыб. Паставілі драцяныя і мінныя агароджы. Наперадзе эшалонаў пускалі платформы з баластам, якія выконвалі ролю своеасаблівых "тральшчыкаў".

Але што б ні прадпрымалі немцы, іх эшалоны ляцелі пад адхон — партызаны знаходзілі выйсце з любога становішча. Здаў Малышаў, у ліку іншых, і экзамен на выжыванне, калі гітлераўцы пратрымалі пад абстрэлам трое сутак яго дыверсійную групу, блакіраваўшы яе. З акружэння ёй удалося вырвацца толькі дзякуючы знаходлівасці і смеласці камандзіра. У свой лагер вынеслі раненых і забітых. Адбылося гэта праз два гады пасля пачатку вайны. Ордэн Чырвонага Сцяга ўпрыгожыў грудзі адважнага патрыёта. А за год да заканчэння вайны да яго ўзнагарод, спецыяльнасцей і званняў дабавілася і самае высокае і ганаровае — званне Героя Савецкага Саюза.

Цяжкія баі ішлі пад Сталінградам, у час якіх была пастаўлена задача, вызначаная непасрэдна камандаваннем, аб поўным паралізаванні руху нямецка-фашысцкіх эшалонаў на ўсход. І на гэты раз партызаны з ёю справіліся. Дванаццаць эшалонаў, якія былі пушчаны пад адхон, больш трох дзесяткаў цыстэрнаў з гаручым для танкаў, якія не былі дастаўлены да фронту — такі непасрэдны ўклад баявой групы Фёдара Аляксеевіча Малышава ў сакрушальны разгром гітлераўскіх войск на Волзе, які стаў пераломным у гады Вялікай Айчыннай вайны. І гэта натхняла на новыя перамогі над ворагам. Не лічачы дыверсій у варожых гарнізонах, на шашэйных дарогах і мастах, партызаны знішчылі дзевятнаццаць эшалонаў немцаў.

— Цяжкія фізічныя нагрузкі, сістэматычнае недаяданне і недасыпанне, перанесеныя раненні ў гады ваеннага ліхалецця і фізічныя нагрузкі адбіліся на здароўі камандзіра групы Фёдара Аляксеевіча Малышава. У сувязі з гэтым яго, цяжкахворага, на самалёце адправілі на Вялікую Зямлю.

Хацелася б акцэнтаваць увагу чытачоў яшчэ на адным перыядзе, які, безумоўна, не дабавіў яму ні сіл, ні здароўя, а, хутчэй, наадварот. А адбылося ўсё пры наступных абставінах. Прыняўшы за пераапранутага афіцэра Чырвонай Арміі, у 1941-м яго, інжынера аднаго з віцебскіх торфапрадпрыемстваў, кінулі ў лагер для ваеннапалонных.

Сапраўдным пеклам быў кожны дзень, праведзены за калючым дротам, дзе штодзённа па сотні чалавек і больш паміралі ад холаду і смагі, бесперапынных пабояў, а раніцай з лагера вывозілі іх трупы. Невядома, як бы склаўся яго далейшы лёс, калі б адміністрацыя "новага парадку" не даведалася пра вопытнага інжынера — ёй патрэбны былі спецыялісты. Спачатку Фёдар Аляксеевіч пагадзіўся папрацаваць — гэта было ў той час, бадай, адзінае выйсце пазбавіцца палону. На другі ж дзень ён рушыў у родную вёску Заполле — на сваю малую Радзіму, на Петрыкаўшчыну, якая таксама з'яўляецца Радзімай баявога партызанскага камандзіра, галоўнага героя кнігі народнага пісьменніка Беларусі Я.Коласа "Дрыгва" — знакамітага Дзеда Талаша. З той толькі розніцай, што апошняму даводзілася змагацца з польскімі жаўнерамі, а Фёдару Малышаву — з нямецкімі захопнікамі. Так, хаваючыся ад нямецкіх патрулёў, пазбягаючы заходзіць у вялікія гарнізоны, ад Віцебска да Петрыкава дабіраўся ён каля месяца. Але, як кажуць, свет не без добрых людзей... І яны дапамагалі яму як маглі: хто хлебам, хто варанай бульбай, а хто дзяліўся з ім начлегам.

Дабраўшыся ў Заполле, Фёдар Малышаў пачаў збіраць зброю, нашу, трафейную, і перадаваў яе партызанам. А потым, праз пэўны час, і сам падаўся да іх. Пра яго баявы шлях ў партызанскім атрадзе, пакуль яго не адправілі на Вялікую Зямлю, мы ўжо расказвалі.

Больш сотні публікацый, у тым ліку дзве манаграфіі — на навуковым рахунку кандыдата тэхнічных навук Фёдара Аляксеевіча Малышава — супрацоўніка Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Пётр ШУБЯНОК.

Ф.А.Малышаў.

Мечыслаў ШАХОВІЧ

У нашых сэрцах ты —
скразная рана
І заўсёды — незагойны боль.
Памяць праз гады
не зруйнавана...
Яшчэ раз мне прыгадаць
дазволь.

Як паўзла фашысцкая навала
І паўсюль крывавыя сляды
На Радзіме нашай пакідала,
Руйнавала вёскі, гарады...

Мы прайшлі нялёгкія дарогі,
Не гублялі веры анідзе,
Што надыдзе ўрэшце
светлы дзень —
І адзначым Свята Перамогі.

Да драбніц сягоння помнім мы,
Як саставы пад адхон ляцелі,
Як палілі карнікі дамы,
І пра подзвіг Брэсцкай
цытадэлі...

Будзе памяць нас вяртаць
назад —
У сорак першы,
жорсткі і крывавы.
З той пары мінула
шэсцьдзесят...
Ды не засцяць яны
подзвігу і славы!

Яны змагаліся за Радзіму

Ліст-успамін пра сустрэчу з Героем Савецкага Саюза

Было гэта ў адзін з цёплых восеньскіх дзён у верасні-кастрычніку 1943 года. Мне было тады адзінаццаць гадоў. Я хадзіў з кошыкам па лесе і збіраў грыбы і ягады. Раптам з густога ельніку выйшлі двое ўзброеных людзей. Адзін з іх, памятаю, быў старэйшы ўзростам і вышэйшы ростам, другі — маладзейшы і невялікага росту. Ён стаяў крыху ўбаку і глядзеў праз бінокль у бок лясной прагаліны. Абодва былі ўзброены аўтаматамі ППШ з вялікімі дыскамі. Той, што быў вышэйшы, аклікнуў мяне і сказаў падысці да яго. Канечне, я моцна спалохаўся, доўга стаяў на адным месцы і не мог нічога сказаць. Тады другі падышоў бліжэй да мяне і сказаў: "Не бойся, мы свае — партызаны". Я асмялеў і таксама падышоў бліжэй да іх. Высокі спытаў мяне, з якой я вёскі. Я назваў яе. А вёска называлася Свіжанава. Высокі паклікаў другога партызана. Калі той падышоў, высокі загадаў яму дастаць карту раёна. Партызан дастаў з-пад кашулі карту, разгарнуў яе, і абодва сталі шукаць назву маёй вёскі. На карце яе не аказалася. Высокі партызан спытаў у мяне, які населены пункт знаходзіцца паблізу маёй вёскі. Я яму адказаў: "Мязовічы, Пабаковічы, Крынка". Назвы гэтых трох вёсак былі нанесены на карту. У Крынцы да вайны быў наш сельскі Савет.

— Вось у гэтым прыкладна месцы знаходзіцца твая вёска? — высокі партызан паказаў сухой галінкай на карту. Я адказаў, што прыкладна так.

— Ну, што ж, калі мы высветлілі месца размяшчэння тваёй вёскі, гэта ўжо добра. А тое, што мы з табою сустрэліся, яшчэ лепей, а то хто ведае, куды маглі б мы зайсці, — сказаў высокі, а меншы дадаў:

— Маглі б у пашчу да ворага трапіць.

— Ты хочаш сказаць, нарвацца на засаду?

— Так, — адказаў высокі.

Пачакаўшы, пакуль наступіў вечар і стала цёмна, мы выйшлі з лесу, зайшлі ў вёску з боку нашай хаты. Я пакінуў партызан за вуглом пуні, а сам накіраваўся ў хату. Маці з бацькам сустрэлі мяне плачам і галашэннем:

— Дзе ты, вісус, цэлы дзень хадзіш? Мы думалі, што цябе ўжо няма ў жывых.

І пачалі мне расказваць, што толькі нядаўна пайшлі з вёскі фашысты, іх было шмат, як і паліцаяў з Асіповічаў і Дзераўцоў. Быццам бы нейкіх партызан шукаюць. Многія мужыкі і старыя паспелі ўцячы ў лесе, а некаторыя пахаваліся ў схованішчы (так называлі ў нас ямы-ўкрыцці, выкапаныя дзеля гэтых мэт). Я ім адказаў, што прыйшоў з лесу не адзін, а з двума партызанамі. Яны знаходзяцца за вуглом пуні ва ўкрыцці. Але каб пра гэта — нікому ні слова! Сам жа прабег па вёсцы, праверыў, ці няма немцаў і паліцаяў. Упэўніўшыся, што нікога няма, вярнуўся і паклікаў партызан. Яны зайшлі ў хату, павіталіся і сказалі, што яны партызаны, што ім патрэбна крыху абсушыцца і падмацавацца. Але яны не ўдвух, іх шмат. Праз хвілін 10-15 у нашай невялікай, але ўтульнай хаце размясцілася чалавек 30-40 партызан. Яны былі ўзброены аўтаматамі, аўтаматычнымі вінтоўкамі; было і некалькі ручных кулямётаў. У партызан была таксама рацыя. Радыст наладзіў яе і вёў перамовы з Масквой. У гэты час да яго падышоў падцягнуты, вышэй сярэдняга росту, у ваеннай форме партызан. Нехта мне сказаў, што гэта і ёсць камандзір Казлоў, а яшчэ яго клічуць Васілём Іванавічам, а некаторыя — дзядзькам Васем.

Пасля размоў па рацыі партызаны пайшлі з нашай вёскі. Адзін са старых партызан гаварыў, што яны адыходзяць з Глуска і Любані. І яшчэ ён сказаў, што хутка зноў сустрэнемся.

Вось так адбылася наша сустрэча з партызанамі, якімі кіраваў В.І.Казлоў.

Была яшчэ адна сустрэча ў студзені 1944 года. Таксама з партызанамі, якія знаходзіліся ў атрадзе В.І.Казлова. Яны былі ў нашых краях па спецыяльным заданні. Гэта была невялікая група, чалавек 10-15, спецгрупа падрыўнікоў. Яны таксама спыняліся ў нашай хаце.

Антон САСІНОЎСКІ,
былы фотакарэспандэнт "Настаўніцкай газеты".

Паэтычны каляндар

У чэрвені споўнілася 202 гады з дня нараджэння А.Пушкіна, 215 гадоў з нараджэння рускага паэта Ф.Глінкі, 50 гадоў з дня смерці Г.Цадаса, аварскага паэта, народнага паэта Дагестана, бацькі Расула Гамзатава, 1060 гадоў з дня смерці Рудакі, таджыкскага і персідскага паэта.

Аляксандр ПУШКІН

(1799-1837)

Кветка

Засохлую, без паху, кветку
Знайду ў забытай кнізе я,
І дзіўнай марай неўпрыкметку
Душа напоўніцца мая.

Ці шмат цвіла? Якой вясною?
Сярод якіх сарвана траў?
Знаёмай ці чужой рукою
І хто сюды яе паклаў?

На памяць тайнага спаткання
Ці, можа, ростані цяжкой,
Або самотнага блукання
Па ўзгорках сцежкай палявой?

Дзе ён? І ці яна жывая?
З якой чакаць іх стараны?
Ці, можа, як і кветка мая,
Даўно завялі і яны?

* * *

Узгоркі Грузіі акутаны імглой,
Шуміць Арагва несціхана.
І лёгкі мне мой сум і светлы
смутак мой —
Душа табой зачаравана.
Табой, адной табой...
І роздуму майму
Нішто трывогі не навее,
І сэрца зноў гарыць,
кахаючы, таму
Што не кахаць яно не ўмее.

Рэха

Абудзіць цішу рык звяроў,
Ці спеў дзяўчат, ці гук ражкоў,
Ці гром, ці крыкі пастухоў —
На ўсякі зык
Ты гулкім голасам, без слоў
Адказваць звык.

І свой адказ на гул валоў,
На голас буры і грамоў,
На крык вясковых пастухоў
Ты шлеш у свет.
Такі ж, без водгуку часоў,
І ты, паэт!

Фёдар ГЛІНКА

(1786-1880)

Тройка

Вось тройка ўдалечы знікае.
Быць у Казані трэба ёй,
І, чуць, званочак, дар Валдая,
Гудзе маркотна пад дугой.

Ямшчык, устаўшы апаўночы,
Засумаваў ці што ў цішы
І ўмомант заспяваў пра вочы,
Пра вочы дзеўчыны-красы.

Ах, вочы сінія, нашто вы
Малойцу свет закрылі ўміг?
Ах, людзі, з-за якой замовы
Вы разлучылі сэрцы іх?..

"Цяпер я бедны сіраціна..." —
І, узмахнуўшы пугаўём,
І тройкай цешыўся хлапчына,
І заліваўся салаўём.

Гамзат ЦАДАСА

(1877-1951)

* * *

І ў нас гэта кажуць, і ўсюды,
бадай:
"У вуснах сваіх таямніцу хавай.
А будзеш хаваць у чужых
— па кустах
Сарокі яе разнясуць
на хвастах".

* * *

Што ж, крыўда —
небяспечная здаўна,
Ніколі жартаваць не трэба з ёй,
Бо сэрцы нам прастрэльвае яна
Без промаху...
З адлегласці любой.

* * *

Законы свае толькі
рынак дыктуе.
Чым болей тавару —
танней ён каштуе.
Не блытайце талент
з таварам ніколі:
Чым таленту больш —
тым каштуе ён болей.

Абу Абдалах РУДАКІ

(каля 860-941)

* * *

Пра тры кашулі, красуня,
чытаў я ў прычце адной.
Насіў іх калісь Іосіф —
ён быў прыгожы сабой.
Адну акрывавіла хітрасць,
падман разарваў другую,
А водарам трэцяй Іакаў
вярнуў і зрок, і спакой.
Да першай — мой твар
падобны, другую
нагадвае сэрца.
Знайсці б мне трэцюю
толькі, ды лёс
не дазволіць мой.

* * *

У каго ў маркоце сэрца,
у каго душа баліць —
Той пра іншыя хваробы
вам не будзе гаварыць.

Пераклаў
Яўген МІКЛАШЭЎСКІ.

Помнікі культуры

Парк патрабуе клопату

Адзін з найпрыгажэйшых куткоў прыроды ў Мінску — Цэнтральны дзіцячы парк імя М.Горкага. Дэкаратыўныя групы шматгадовых ліп і клёнаў, унікальныя сосны і кедры, жывапісныя ўзгоркі, схілы, тэрасы, рака Свіслач, ручай з вадаёмамі робяць гэты парк своеасаблівым, незвычайным.

А закладзены ён быў больш за 200 год таму па ініцыятыве губернатара Захарыя Карнеева і меў назву Губернатарскага, ці Гарадскога сада. Праўда, у 1917 годзе яго перайменавалі ў сад "Прафінтэрн". Але ў 1936 годзе назва зноў змянілася: парку прысвоілі імя М.Горкага. Цэнтральным жа дзіцячым ён стаў толькі ў 1960 годзе.

Чым жа сёння жыве гэты дзіўны парк — любімае месца адпачынку многіх пакаленняў мінчукоў?

Да паслуг наведвальнікаў не толькі шматлікія атракцыёны, але і размешчаныя на тэрыторыі парку планетарый, дзіцячыя пляцоўкі, аўтагарадок з тэрасай для вывучэння правіл дарожнага руху, спартыўны павільён, крыты каток, гульнёвыя аўтаматы. Тут праводзяцца дзіцячыя святы, выставы, канцэрты, працуюць гурткі.

Засмучае, праўда, што тыя ж атракцыёны, хаця і рамантуюцца перад кожным новым сезонам, вельмі састарэлі, ды і сам парк даўно патрабуе рэканструкцыі.

— Праектна-каштарысная дакументацыя на рэканструкцыю парку ўжо падрыхтавана, — зазначае дырэктар парку Уладзімір Данько, які працуе тут другі год.

Што ж будзе ўяўляць сабой парк пасля доўгачаканай рэканструкцыі?

Як паведаміў Уладзімір Феліксавіч, абнаўленне прыйдзе ў кожны куток парку. Стануць больш сучаснымі і дасканалымі інжынерныя сеткі — водазабеспячэнне, асвятленне, каналізацыя. Паявяцца новыя атракцыёны. Так, ужо ў наступным годзе на адным з заводаў пачнуць выраблаць новае кола агляду. Непазнавальна зменіцца дзіцячы гарадок. Усе дарожкі парку набудуць новае сучаснае пакрыццё. Хутка вернецца і любімы дзятвою прагулачны цеплаход: яго цяпер рамантуюць у Гомельскім параходстве.

Сённяшні парк імя М.Горкага, як сведчаць яго работнікі, актыўна эксплуатуецца. Таму тут вядуцца няспынная культывацыя глебы, таксацыя зялёных насаджэнняў, амаладжэнне зялёнай часткі парку. На жаль, год праз 10-15 давядзецца знесці некаторыя шматгадовыя дрэвы-прыгажуны: яны стануць трухлявымі і могуць быць небяспечнымі для людзей.

Аднак ёсць з'ява, якая асабліва хвалюе работнікаў парку — нізкі культурны ўзровень некаторых яго наведвальнікаў.

— Штодзённа наводзіцца тут парадак, нават лаўкі мыюцца, — гаворыць У.Данько. — Але праходзіць некалькі гадзін — і зноў тэрыторыя забруджана — закідана бітым шклом, паперкамі, іншымі адходамі... Зробіш заўвагу падлеткам, што ўзбіраюцца на лаўку з нагамі, але яны амаль не рэагуюць...

Безумоўна, берагчы нацыянальны парк, ахоўваць яго прыгажосць — справа не толькі работнікаў парку, але і кожнага, хто сюды прыходзіць.

Святлана МІЦКЕВІЧ.

Літаратурная гасцёўня

Сяброўкі

Навела

З гадамі ўсё часцей у думках вяртаюся да адной гісторыі. Жылі чатыры сяброўкі: дзяўчынка, яе маці, яе бабуля і яблынька.

— Самая шчаслівая яблынька ў маі, — сказала дзяўчынка і сарвала з галінкі бялютка-ружовую кветачку.

— І ўсё ж не, самая шчаслівая яблынька ў верасні, — адказала ёй маці і сарвала з галінкі спелы яблык.

— Самая шчаслівая яблынька ў снежні. Калі яна стаіць адзінокая і адпачывае, — сказала бабуля і пяшчотна пагладзіла дрэва.

О, рэха дум маіх, о, слодыч!

Георгій МАРЧУК

Прагрaма тэлеперадач на тыдзень

ПАНЯДЗЕЛАК, 2 ЛІПЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.10 Тэлебарометр.
7.30 Здароўе.
8.00 Рэзананс.
9.00, 15.00 Навіны.
9.10 Чароўная шкатулка "Саюзмультфільма".
9.30 "Па старонках "Залатога шлягера".
10.30 "Іван Макаравіч". Маст. фільм.
11.50 Арсенал.
12.20 Кінаэпапея "Полымя". 1-я і 2-я серыі.
15.10 "Музы Нясвіжа". VI фестываль камернай музыкі.
15.55 Гераічная хроніка "Вызваленне савецкай Беларусі".
17.00 Урачыстае пасяджэнне і святочны канцэрт, прысвечаныя Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дзень Рэспублікі). Трансляцыя з Палаца Рэспублікі.
19.10 Маст. фільм "Бессмяротны гарнізон".
21.00 Панарама.
22.00 Камедыя "Верныя сябры".
23.40 Стадыён.

ГРТ

8.00, 11.00, 17.00, 22.30 Навіны.
8.15 "Паветраныя замкі".
9.10 Поле цудаў.
10.20 Выратавальнікі.
10.50 Бібліяманія.
15.10 "Пакемон".
15.35 "Ералаш".
15.55 Шматсерыйны фільм "Сэрцы трох".
17.20 "З лёгкай парай!".
17.50 "Паветраныя замкі".
18.50 "Зала чакання".
20.00 Час.
20.40 "Закон джунгляў". Дак. серыял.
21.30 "Сакрэтныя матэрыялы".
22.55 "На футболе" з В. Гусевым.
23.35 Серыял "Поўная бяспека".

РАСІЯ

7.00, 8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.15 Мультфільмы.
7.30 "Масква—Мінск".
7.45 "Праваслаўны каляндар".
7.50 "Дзяжурная часць".
8.15 Баявік "Востраў Мак-Кінсі".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 "Простыя ісціны".
17.00 "Дзяржаўная граніца". Фільм 1-ы, 1-я серыя.
18.00 "Паветраная паліцыя".
19.30 Весткі-Масква.
19.50 "Вяртанне Будулая".
21.30 М. Жванецкі. "Простыя рэчы".
22.30 Весткі-Масква.
22.40 Падрабязнасці.
22.50 Бавік "Хуткія грошы".
0.40 "Спорт за тыдзень".

КУЛЬТУРА

7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Казка пра цара Салтана". Маст. фільм.
9.00 Тым часам.
9.25 М. Плятнёў. Дзіцячыя песні на вершы Р. Сефа.
9.45 Дак. кіно. "Па той бок адзіноты. Габрыэль Гарсіа Маркес".
10.40 "Эмілі".
11.40 "У полымя броду няма". Маст. фільм.
13.10 "Паклоннікам Тэрпсіхоры".
13.45 "Жыццё А. М. Астроўскага". Перадача 1-я.
15.00 Навіны.
15.10 "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсан".
15.35 Мультфільм.
15.45 Музычныя дамы.
16.10 Архітэктурная галерэя.
16.25 "Улада факта".
16.40 "Эмілі".
17.40 "Свет авіяцыі".
18.05 "Зоркі белых начэй". Перадача 3-я.
18.30 "Сакрат на дуэлі". Дак. фільм.
19.10 "Вячэрняя казка".
19.20 Мультфільм.
19.50 Аўтарская праграма Г. Баравіка. "А. Ф. Керэнскі. Сустрэча. Нью-Йорк". Частка 1-я.
20.35 Пасля навін...
20.55 "Незвычайны канцэрт". Фільм-спектакль Дзяржаўнага акадэмічнага цэнтральнага тэатра лялек імя С. У. Абразцова.
22.25 Мультфільм.

НТБ

5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30 "Сёння раніцай".
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.35 Крымінал.
5.35, 6.50 Вялікія грошы.
5.45, 7.20 У запас.
6.20, 7.40 Карданны вал.
7.50 Камедыя "Курортны раман".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёння.
9.30 "Курортны раман".
10.45 У запас.
11.30 Маст. фільм "Ад'ютант яго правасхадзіцельства".
13.30 Стары тэлевізар.
14.40 Лялькі.
15.35 Крымінал.
15.50 "Яе звалі Нікіта".
16.50 "Круты Уокер: правасуддзе па-тэхаску".
18.30 Герой дня.
18.45 Крымінал.
19.05 "Што сказаў нябожчык".
20.15 "Крымінальная Расія".
21.45 "Прафесіяналы".
23.25 "Недатыкальныя".

СТБ

6.00 "Д'ябалік". Мультсерыял.
6.30 "Прыгоды палявога мышаняці". Мультсерыял.
7.00 Музыка на СТБ.
7.45 "Выпадковы сведка".
8.30 "Віртуальны свет".
8.45 Меладрама "Дарагая Клаўдзія".
10.35 "168 гадзін Мінска".
11.05 Трылер "Трыццаць дзевяць прыступак".
13.20 "Кінаафіша Мінска".
13.30 Навіны СТБ.
13.45 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
14.00 "Пляж".
15.00 "Сакрэтныя матэрыялы".
16.00 "Д'ябалік".
16.30 "Прыгоды палявога мышаняці".
17.00 "Дракоша і кампанія". Тэлесерыял.
17.30 Навіны СТБ.
17.45 Музычна-забаўляльная праграма.
18.00 "Раузан".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.30 Навіны СТБ.
19.45 Мінск на перакрыжаванні стагоддзяў.
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Марш Турэцкага".
22.10 Трылер "Бляск славы".
0.15 "Віртуальны свет".
0.25 "Культурнае жыццё Мінска".
0.30 Футбольны кур'ер.
0.45 Музычна-забаўляльная праграма.
1.00 Навіны СНД.

АЎТОРАК, 3 ЛІПЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

Дзень Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дзень Рэспублікі)
Дзень вызвалення Беларусі ад гітлераўскіх захопнікаў у Вялікай Айчыннай вайне
7.10 "Песня нашай памяці". Дак. фільм.
7.30 "Дзеці партызана". Маст. фільм.
9.00, 15.00, 19.00 Навіны (спецвыпуск).
9.25 Дак. фільм "Тут засталася мая душа".
9.55 Ваенны парад і ўрачыстае шэсце, прысвечаныя Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дзень Рэспублікі).
12.05 Сталіца.
12.30 Дак. фільм аб малавядомых фактах першых дзён вайны.
12.55 "Я родам з дзяцінства". Маст. фільм.
14.30 Тэленарыс да Дня вызвалення Беларусі ад гітлераўскіх захопнікаў у Вялікай Айчыннай вайне.
15.15 "Хроніка святочных дзён". Муз. праграма.
16.30 Маст. фільм "Вадзіцель аўтобуса".
18.40 "Масква—Мінск".
19.20 Паэтычная прытча "Сад".
21.00 Панарама.
22.00 Баявік "Варашылаўскі стралок".
23.45 Спорт-кур'ер.
23.55 Ток-шоу "Будні".

ГРТ

8.00, 11.00, 17.00, 22.30 Навіны.
8.15 "Паветраныя замкі".
9.15 "Зала чакання".
10.20 "Смехапанарама".
10.50 Бібліяманія.
15.10 "Пакемон".
15.35 "Ералаш".
15.55 "Сэрцы трох".
17.20 Рускі экстрым.
17.50 "Паветраныя замкі".
18.50 "Зала чакання".
20.00 Час.
20.40 Камедыя "Не было клопату".
22.05 "Пракляты акіянам". Спецрэпартаж.
22.55 Праграма "Цывілізацыя".
23.30 Камедыя "Асцярожна, грошы".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
8.15, 19.50 "Вяртанне Будулая".
9.45 "Кнот".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 "Простыя ісціны".
17.00 "Дзяржаўная граніца". Фільм 1-ы. 2-я серыя.
18.00 "Паветраная паліцыя".
19.30 Весткі-Масква.
21.25 Аўтарская праграма А. Мамантава. Частка 1-я.
22.30 Весткі-Маква.
22.40 Падрабязнасці.
22.50 Мужчына і жанчына. А. Пятрэнка. Частка 1-я.
23.45 Камедыя "Пацалуй мяне, Гвіда".

КУЛЬТУРА

7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Дождж над нашым каханнем". Маст. фільм.
9.25 "Кансіліум".
9.50 Рэлігіі свету.
10.40 "Эмілі".
11.40 "Тры дні Віктара Чарнышова". Маст. фільм.
13.45 "Жыццё А. М. Астроўскага". Перадача 2-я.
14.45 "Жывое дрэва рамёстваў".
15.00 Навіны.
15.10 "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсан".
15.35 Мультфільм.
15.45 "Справа жыцейская".
16.10 "Мы прыйшлі з мора".
16.35 "Эмілі".
17.40 Звышнавука.
18.05 "З канцэртнай залы".
18.30 "Галасы гісторыі".
19.00 "Вячэрняя казка".
19.10 Мультфільм.
19.50 Праграма Г. Баравіка. "А. Ф. Керэнскі. Апошняе каханне". Частка 2-я.
20.30 Пасля навін...
20.50 "Нікіцінскія вечары".
21.20 "Дождж над нашым каханнем". Маст. фільм.

НТБ

5.00, 5.30, 6.30, 7.00, 7.30 "Сёння раніцай".
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.35 Крымінал.
5.35, 6.50 Вялікія грошы.
5.45, 7.20 У запас.
6.20, 7.40 Карданны вал.
7.50, 19.05 "Што сказаў нябожчык".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёння.
9.25 "Прафесіяналы".
10.25 Крымінал.
11.25 "Ад'ютант яго правасхадзіцельства".
13.30 Стары тэлевізар.
14.45 У запас.
15.35 Крымінал.
15.50 "Яе звалі Нікіта".
16.50 "Круты Уокер: правасуддзе па-тэхаску".
18.30 Герой дня.
18.45 Крымінал.
20.15 Зусім сакрэтна.
21.45 "Прафесіяналы".
23.25 "Недатыкальныя".

СТБ

8.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 19.45 Мінск на перакрыжаванні стагоддзяў.
8.05 Маст. фільм "Руіны страляюць ва ўпор".
15.30 Аўтапанарама.
15.45 "Добры дзень, доктар".
16.00 "Д'ябалік".
16.30 "Прыгоды палявога мышаняці".
17.00 "Дракоша і кампанія".
17.30 Навіны СТБ.
17.45 "Віртуальны свет".
17.55 "Культурнае жыццё Мінска".
18.00 "Раузан".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.30 Навіны СТБ.
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Марш Турэцкага".
22.10 Дэтэктыў "Па лязу брытвы".
0.25 Аўтапанарама.
0.40 Трылер "Трыццаць дзевяць прыступак".

СЕРАДА, 4 ЛІПЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 23.25 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.05 "Марская паліцыя".
9.10 "Тайны свет Алекс Мак".
9.40 Сутнасць.
10.05 Дак. фільм "Сям'я львоў".
11.15 "Чалавек мора".
12.10 "Музы Нясвіжа". VI фестываль камернай музыкі.
13.10 Маст. фільм "Капітан Нема". 1-я серыя.
14.35 Урокі Н. Наважылавай.
15.10 "Казкі бацькі Кастара".
15.20 "Усе на арбіту!".
15.35 "Тайны свет Алекс Мак".
16.00 "Шукальнікі золата". Серыял.
17.00 "Марская паліцыя".
18.20 Зона Ікс.
18.35 Саюзнае веча.
19.00 Камедыя "Багіня кахання".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.00 "Чалавек мора".
22.50 Спорт-кур'ер.
23.00 Крымінальнае дасье.

ГРТ

8.00, 11.00, 17.00, 22.30 Навіны.
8.15 "Паветраныя замкі".
9.15, 18.50 "Зала чакання".
10.15 Пакуль усе дома.
10.50 Бібліяманія.
15.10 "Пакемон".
15.35 "Ералаш".
15.55 "Сэрцы трох".
17.20 Чалавек і закон.
17.50 "Паветраныя замкі".
20.00 Час.
20.40 "Хто хоча стаць мільянерам?".
21.45 Фільм Н. Шарамета "Дзікае паляванне".
22.55 Кітайскі гарадавы ў праграме С. Шолахава "Ціхі дом".
23.25 Баявік "Дрэнная кампанія".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
8.15 "Вяртанне Будулая".
9.45 "Кнот".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 "Простыя ісціны".
17.00 "Дзяржаўная граніца". Фільм 1-ы. 3-я серыя.
18.00 "Паветраная паліцыя".
19.30 Весткі-Масква.
19.50 "Вяртанне Будулая".
21.25 Аўтарская праграма А. Мамантава. Частка 2-я.
22.30 Падрабязнасці.
22.50 Маст. фільм "Гановер-стрыт".

КУЛЬТУРА

9.05 Звышнавука.
9.30 Мультфільм.
9.50 Рэлігіі свету.
10.40 "Эмілі".
11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Чырвоная палатка". Маст. фільм.
12.55 Л. Бетховен. Канцэрт для фартэпіяна з аркестрам.
13.45 "Маналог аб Блоку".
14.45 "Жывое дрэва рамёстваў".
15.00 Навіны.
15.10 "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсан".
15.35 "Ноу-хау".
15.50 "Камандзіроўка". Дак. фільм.
16.30 Усе суры Карана.
16.40 "Эмілі".
17.40 Малыя музеі Санкт-Пецярбурга.
18.05 Хто мы? "Рэформы па-руску".
18.30 Магія кіно.
18.45 Апокрыф.
19.10 "Вячэрняя казка".
19.50 Праграма Г. Баравіка "А. Ф. Керэнскі. Пярсцёнак самазабойцы". Частка 3-я.
20.30 Пасля навін...
20.50 Памяці Мікалая Яроменкі-малодшага.
21.20 "Ля возера". Маст. фільм.

НТБ

5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30 "Сёння раніцай".
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.35 Крымінал.
5.35, 6.50 Вялікія грошы.
5.45, 7.20 У запас.
6.20, 7.40 Карданны вал.
7.50 "Што сказаў нябожчык".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёння.
9.25 "Прафесіяналы".
10.30 "Асяроддзе".
11.25 "Ад'ютант яго правасхадзіцельства".
13.30 Стары тэлевізар.
14.45 У запас.
15.35 Крымінал.
15.50 "Яе звалі Нікіта".
16.50 "Круты Уокер: правасуддзе па-тэхаску".
18.30 Герой дня.
18.45 Крымінал.
19.05 Баявік "Транзіт для д'ябла". 1-я серыя.
20.15 "Раслінная жыццё".
21.45 "Прафесіяналы".
23.25 "Недатыкальныя".

СТБ

6.00 "Д'ябалік".
6.30 "Прыгоды палявога мышаняці".
7.00 "Сімпсаны".
7.30 Музыка на СТБ.
7.45 "Выпадковы сведка".
8.30 Навіны СНД.
8.45 Камедыя "Любоўнае жыццё".
10.35 "Віртуальны свет".
10.45 Дыскаверы на СТБ.
11.05 Прыгодніцкі фільм "Барабаны даліны Магаўк".
13.20 "Кінаафіша Мінска".
13.30 Навіны СТБ.
13.45 Музыка на СТБ.
14.00 "Пляж".
15.00 "Марш Турэцкага".
16.00 "Д'ябалік".
16.30 "Прыгоды палявога мышаняці".
17.00 "Дракоша і кампанія".
17.30 Навіны СТБ.
17.45 "Віртуальны свет".
18.00 "Раузан".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.30 Навіны "СТБ-24 гадзіны".
19.45 Мінск на перакрыжаванні стагоддзяў.
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Марш Турэцкага".
22.10 Камедыя "Не выказвай пагроз Паўночнаму Цэнтралу, папіваючы сок у сябе ў квартале".
0.10 Навіны СНД.
0.25 Прыгодніцкі фільм "Барабаны даліны Магаўк".

ЧАЦВЕР, 5 ЛІПЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 23.55 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.05 "Марская паліцыя".
9.10 "Тайны свет Алекс Мак".
9.35 Мультыклуб.
10.05 Дак. фільм "Сям'я макак".
11.10 "Чалавек мора".
12.35 Вялікае снеданне.
12.35 25-ы кадр.
13.15 "Капітан Нема". 2-я серыя.
14.25 "Скарбы сусветнай культуры".
15.10 "Казкі бацькі Кастара".
15.20 "Усе на арбіту!".
15.35 "Тайны свет Алекс Мак".
16.05 "Шукальнікі золата".
17.00 "Марская паліцыя".
18.20 Зона Ікс.
18.35 "Тайныя спружыны палітыкі".
19.00 Маст. фільм "Я аб'яўляю вам вайну".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.55 "Чалавек мора".
22.50 Спорт-кур'ер.
23.00 "Сад мары".
23.30 Каралеўскае паляванне.

ГРТ

8.00, 11.00, 17.00, 22.30 Навіны.
8.15 "Паветраныя замкі".
9.15 "Зала чакання".
10.20 Чалавек і закон.
10.50 Бібліяманія.
15.10 "Пакемон".
15.35 "Ералаш".
15.55 "Сэрцы трох".
17.20 Прэм'ера гумарыстычнай праграмы "Самі з вусамі".
17.50 "Паветраныя замкі".
18.50 "Зала чакання" (заключная серыя).
20.00 Час.
20.40 Памяці М. Яроменкі. "Піраты XX стагоддзя".
22.55 Джаз.
0.05 Маст. фільм "Стаўпы грамадства".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
8.15, 19.50 "Вяртанне Будулая".
9.40 "Кнот".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 "Простыя ісціны".
17.00 "Дзяржаўная граніца". Фільм 2-гі. 1-я серыя.
18.00 "Паветраная паліцыя".
19.30 Весткі-Масква.
21.10 Група "Чай удваіх" прадстаўляе: шоу "Кіно".
22.30 Весткі-Масква.
22.40 Падрабязнасці.
22.50 Архіўныя тайны.
23.20 Вострасюжэтны фільм "Зваротны адлік".

КУЛЬТУРА

7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін.
7.40 "Ля возера". Маст. фільм.
9.20 "Культура па-за межамі".
9.50 Рэлігіі свету.
10.40 "Эмілі".
11.40 "Чырвоная палатка". 2-я серыя.
13.00 "Музыка барока ў Патрыяршых палатах Маскоўскага Крамля".
13.45 "Мастак і час. Аляксандр Тышлер". Дак. фільм.
14.35 Мультфільм.
15.00 Навіны.
15.15 "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсан".
15.40 Мультфільмы.
16.10 Правінцыяльныя музеі.
16.35 "Эмілі".
17.40 Шляхі гасподнія...
18.05 "Час музыкі".
18.30 Парыжскі часопіс.
18.55 "Вячэрняя казка".
19.05 "Ну, пачакай!".
19.50 "Незвычайны Абразцоў".
20.30 Пасля навін...
20.50 "Балет Опера дэ Пары ў Маскве".
21.30 "Ля возера". 2-я серыя.

НТБ

5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30 "Сёння раніцай".
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.35 Крымінал.
5.35, 6.50 Вялікія грошы.
5.45, 7.20 У запас.
6.20, 7.40 Карданны вал.
7.50, 19.50 Баявік "Транзіт для д'ябла". 1-я серыя.
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёння.
9.25 "Прафесіяналы".
10.30 Кватэрнае пытанне.
11.30 "Ад'ютант яго правасхадзіцельства".
13.30 Стары тэлевізар.
14.45 У запас.
15.35 Крымінал.
15.50 "Яе звалі Нікіта".
16.50 "Круты Уокер: правасуддзе па-тэхаску".
18.30 Герой дня.
18.45 Крымінал.
20.15 Прафесія — рэпарцёр.
21.45 "Прафесіяналы".
23.25 "Недатыкальныя".

СТБ

6.00 "Д'ябалік".
6.30 "Прыгоды палявога мышаняці".
7.00 "Сімпсаны".
7.30 Музыка на СТБ.
7.45 "Выпадковы сведка".
8.30 Навіны СНД.
8.45 Прыгодніцкі фільм "Слова гонару".
10.35 "Віртуальны свет".
10.45 "Дыскаверы" на СТБ.
11.05 Камедыя "Мужчына ў белым касцюме".
12.55 Спартыўны агляд.
13.20 "Кінаафіша Мінска".
13.30 Навіны СТБ.
13.45 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
14.00 "Пляж".
15.00 "Марш Турэцкага".
16.00 "Д'ябалік".
16.30 "Прыгоды палявога мышаняці".
17.00 "Дракоша і кампанія".
17.30 Навіны СТБ.
17.45 "Віртуальны свет".
18.00 "Раузан".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.15 "Экзотыка".
19.30 Навіны "СТБ-24 гадзіны".
19.45 Мінск на перакрыжаванні стагоддзяў.
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Марш Турэцкага".
22.05 Дэтэктыў "Сышчык Пецярбургскай паліцыі".
0.05 Навіны СНД.
0.20 Камедыя "Мужчына ў белым касцюме".

ПЯТНІЦА, 6 ЛІПЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30, 7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 23.25 Навіны.
8.05, 17.00 "Марская паліцыя".
9.10, 15.35 "Тайны свет Алекс Мак".
9.35 Тэлевізійны Дом кіно. X Міжнародны кінафестываль "Залаты Віцязь".
10.05 Дак. фільм "Сям'я зебраў" цыкла "Сям'я жывёл".
11.10, 21.55 "Чалавек мора".
12.00 "Славянскаму базару ў Віцебску — 10 гадоў". Выбранае.
13.10 "Капітан Нема". Маст. фільм. 3-я серыя.
14.20 Дак. серыял "Скарбы сусветнай культуры".
14.35 "Знойдзеш Айчыну блізка..." Дак. фільм, прысвечаны жыццю і творчасці Янкі Купалы.
15.10 "Казкі бацькі Кастора".
15.20 "Усе на арбіту!"
16.00 "Шукальнікі золата". 3-я серыя.
18.20 Зона Ікс.
18.30 Свет і мы.
18.50 "Белая амфара-2001". Міжнародны конкурс моды -Віцебск).
19.30 Маст. фільм "Купальская ноч".
20.45 Калыханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
22.50 Спорт-кур'ер.
23.00 "Сустрэча ў Траецкім" з Аляксандрам Дамарацкім.

ГРТ

8.00, 11.00, 17.00, 22.10 Навіны.
8.15, 17.50 "Паветраныя замкі".
9.15 "Зала чакання".
10.20 Самі з вусамі.
10.50 Бібліяманія.
15.45 Вясёлыя гісторыі ў часопісу "Ералаш".
15.55 "Сэрцы трох" (заключная серыя).
17.20 Дак. дэтэктыў "Пярэваратні. Справа 2001 года".
18.50 Поле цудаў.
20.00 Час.
20.40 Легендарны фільм "Кінг-Конг".
23.25 Рэальная музыка.
0.00 Баявік "Зона злачыннасці".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 "Вяртанне Будулая".
9.40 Кнот.
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 "Простыя ісціны".
17.00 "Дзяржаўная граніца". Фільм 2-гі. "Мірнае лета 21-га года". 2-я серыя.
18.00 "Паветраная паліцыя". 19.30 Весткі-Масква.
19.50 Вострасюжэтны фільм "Вяртанне "Тытаніка".
23.00 "У горадзе Сочы цёмныя ночы". Маст. фільм.

КУЛЬТУРА

7.00 Праграма перадач.
7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20, 20.35 Пасля навін...
7.40 "Ля возера". Маст. фільм 2-я серыя.
9.00 "Ломкая вечнасць". Пра майстэрства рускай керамікі.
9.50 Рэлігіі свету. Іслам.
10.40, 16.35 "Эмілі".
11.40 "Дэвід Коперфільд". Мультфільм.
12.55 Р. Шуман. "Каханне паэта". Вакальны цыкл на вершы Г. Гейне.
13.45 А.С. Пушкін "Палтава". Чытае С. Шакураў.
15.00 Навіны.
15.10 "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсан".
15.35 "Як быццам". Мультфільм.
15.45 Век рускага музея. Аўтарская праграма В. Гусева.
16.10 "Сенсацыя! Сенсацыя? Сенсацыя...".
17.40 "Ля крутога яра". Маст. фільм.
18.25 Майстры вялікага тэатра. Перадача 12-я, заключная.
18.55 "Вячэрняя казка".
19.00 "Ну, пачакай!".
19.50 "Век Віндзораў".
20.55 "Вечары з Аляксандрам Дольскім". Перадача 4-я.
21.20 "Печкі-лавачкі". Маст. фільм.

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30 "Сёння раніцай". Інфармацыйная праграма.
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.35 Крымінал.
5.35, 6.50 Вялікія грошы.
5.45, 7.20 У запас.
6.20, 7.40 Карданны вал.
7.50 Баявік "Транзіт для д'ябла".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.25 "Прафесіяналы".
10.25 Падарожжы натураліста.
11.25 Маст. фільм "Ад'ютант яго правасхадзіцельства". 5-я серыя.
13.30 Стары тэлевізар.
14.45 У запас.
15.00 Сёння.
15.30 "Вуліца Сезам".
15.55 Баявік "Яе звалі Мікіта".
16.55 Баявік "Круты Уокер, правасуддзе па-тэхаску".
18.35 Крымінал.
19.00 Прэм'ера НТБ. Мікалай Яроменка ў баявіку "Удар лотаса". 1-я і 2-я серыі.
21.50 "Жаночы погляд" Аксаны Пушкінай.
22.35 Крымінальны фільм "Апошняя татуіроўка".
0.45 Колер ночы. "Голад".

СТБ

6.00, 16.00 "Д'ябалік".
6.30, 16.30 "Прыгоды палявога мышаняці".
7.00 "Сімпсаны".
7.30 Музыка на СТБ.
7.45, 19.00 "Выпадковы сведка".
8.15 "Святло і цень". Праграма пра мастацкую фатаграфію.
8.30 Навіны СНД.
8.45 Дэтэктыў "Сышчык Пецярбургскай паліцыі".
10.35 "Віртуальны свет".
10.45 "Дыскаверы" на СТБ.
11.05, 23.20 Камедыя "Атлантычны вал".
13.20 "Кінаафіша Мінска".
13.30 Навіны СТБ.
13.45 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
14.00 "Пляж".
15.00 "Марш Турэцкага".
17.00 "Дракоша і кампанія".
17.30 Навіны СТБ.
17.45, 1.20 "Па напрамку". Музычна-забаўляльная праграма.
18.00 "Раузан".
19.30 Навіны "СТБ-24 гадзіны".
19.45 Мінск на скрыжаванні стагоддзяў.
20.00 Мэш.
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
20.45 "Вечарніца".
21.00 Баявік "Ледаруб".
23.05 "Віртуальны свет".
1.35 Навіны СНД.

СУБОТА, 7 ЛІПЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30, 7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 0.00 Навіны.
8.05, 17.00 "Марская паліцыя".
9.10, 15.35 "Тайны свет Алекс Мак".
9.35 Здароўе. Тэлечасопіс.
10.05 Сутнасць. Духоўная праграма.
10.30 Мультыклуб.
11.10, 22.00 "Чалавек мора". 12.05 Каралеўскае паляванне.
12.30 Сад мары. Перадча для дачнікаў.
13.10 Маст. фільм "Цыган".
14.40 Дак. серыял "Скарбы сусветнай культуры".
15.10 "Казкі бацькі Кастора".
15.20 "Усе на арбіту!".
16.05 "Шукальнікі золата".
18.20 Зона Ікс.
18.30 З дакладных крыніц.
19.00 "Нестар Бурма".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.50 Спорт-кур'ер.
23.00 Відзьма-нявідзьма.

ГРТ

6.00, 9.00, 14.00, 17.00 Навіны.
6.10 "Пяшчотны яд".
7.10 Мультфільм "Брэменскія музыкі".
7.30 Слова пастыра. Мітрапаліт Кірыл.
7.45 "Хто хоча стаць мільянерам?".
8.50 Бібліяманія.
9.10 Смак.
9.30 "Смехапанарама."
10.10 Маст. фільм "Ракіроўка ў доўгі бок".
11.55 Здароўе.
12.35 Дак. дэтэктыў "Прыморскі спрут. Справа 1996 г.".
13.05 "Добры дзень" Выбранае.
14.10 "Дзяўчаты з характарам".
15.05 Дысней-клуб: "Усё пра Мікі Маўса".
15.35 Прэм'ера праграмы "Верныя сябры".
17.15 "Спадчына графа Арлова". Спецрэпартаж.
17.40 Дэтэктыў "Люстэрка трэснула".
20.00 Час.
20.40 Мелані Грыфіт і Дон Джонсан у камедыі "Народжаная ўчора".
22.35 Песня года. Лета.

Расія

6.30 "Дыялогі пра рыбалку".
6.55 "Тарзан. Гісторыя прыгод".
7.45 "Тэлепузікі".
8.10 Залаты ключ.
8.30 Камедыя "Гады маладыя".
9.50 Добрай раніцы, краіна!
10.40 "Сто да аднаго".
11.25 Сам сабе рэжысёр.
12.00 Маст. фільм "Страчаны свет. Амазонкі".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Камедыя "Трын-трава".
15.00 "Прэс-клуб".
15.45 "Міжнародная панарама" з Аляксандрам Гурновым.
16.30 "Нацыянальны даход".
17.00 Мая сям'я. "Інтымныя адносіны на працы".
17.55 "Аншлаг".
19.35 "Гарадок".
20.10 Камедыя "Спортлато-82".
22.05 Маст. фільм "Злоба".
0.10 Гарачая дзесятка.
1.05 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.05 "Бусляня". Тэлечасопіс для дзяцей.
9.30 "Мой цырк".
9.55 "Спадчына чараўніка Бахрама", "Кот у ботах". Мультфільмы.
10.30 "Сэрцы чатырох". Маст. фільм.
12.05 Вандроўкі музыканта.
12.25 "Канцэрт па заяўках", "Успенне". Дак. фільмы.
13.30, 21.00 Навіны культуры.
13.45 Маст. фільм "Эскадрон гусар лятучых".
15.10 "Саці Співакова. Мае гісторыі".
15.35 "Народжаны ў ільдах". "Дзеці паднябесся". Дак. фільмы.
16.25 Тэлетэатр. Класіка. Анатоль Эфрас на ТБ.
17.30 Сферы. Міжнародны агляд.
18.10 "Хто там..." Аўтарская праграма В. Верніка.
18.35 "Вячэрняя казка".
18.50 "Шафёр". Маст. фільм.
20.20 Кінапанарама.
21.20 "Асабістыя ўспаміны пра вялікае жыццё".
21.25 "Блеф-клуб".
22.00 "Жанчыны і мужчыны ў трох навэлах". Маст.фільм.

НТБ

6.55 Анонс дня.
7.00, 9.00, 11.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
7.20 Маст. фільм "Новыя прыгоды Супермэна".
8.20 "Раслiннае жыццё". Праграма Паўла Лабкова.
9.20 "Палундра".
9.55 Кватэрнае пытанне.
10.30 Крымінал. "Чыстасардэчнае прызнанне".
11.30 Маст. фільм "Зялёны фургон".
14.20 "Крымінальная Расія". "Канапляны рэйс".
15.30 Дог-шоу "Я і мой сабака".
16.15 "Служба выратавання".
16.55 Баявік "Ілюзія забойства".
18.35 Баявік "Смяротная зброя-3".
21.50 Камедыя "Курортны раман". "Скрыжаванне лёсу".
23.20 Колер ночы. "Голад".

СТБ

6.30 Музычны канал.
7.00, 15.15 "Неверагодны Халк". Мультфільм.
7.30, 15.45 "Хіткліф". Мультфільм.
8.00 "Сімпсаны".
8.30 Аўтапанарама.
9.00 Баявік "Ледаруб".
11.30 "Не ад свету гэтага" Дак. фільм.
12.30 Навіны "СТБ-24 гадзіны".
12.45 "Экзотыка".
13.00 "Хто я...".
13.15 Камедыя "Сабака на сене". 1-я серыя.
16.15 Музыка на СТБ.
16.30 Аўтапанарама.
16.45 "Дзень добры, доктар".
17.15 Маст. фільм "Сын Спартака".
19.30 "Гадзіна пік".
20.30 "Яе звалі Мікіта".
21.30 Баявік "Чалавек прэзідэнта".
23.35 Баявік "9 ярдаў".
1.55 Начны музычны канал.

НЯДЗЕЛЯ, 8 ЛІПЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00 "Нестар Бурма".
8.35 "Аграсвет".
9.00, 15.00 Навіны.
9.15 "Пакахонтас". Мультфільм. 9.40 "Адысея каманды Кухто".
10.15 "Усё нармальна, мама!".
10.50 Вялікае снеданне.
11.20 "Славянскаму базару ў Віцебску — 10 гадоў". Выбранае.
12.20 Арсенал.
12.45 "Магчыма, яны з'ехалі з глузду".
13.20 "25 градусаў на Поўдзень".
14.20 "І іншыя афіцыйныя асобы".
14.30 "Час мясцовы". Рэпартажы з правінцыі.
15.15 "Сустрэча ў Траецкім" з Аляксандрам Дамарацкім.
15.40 Крымінальнае дасье.
16.10 Маст. фільм "Дождж у чужым горадзе".
18.35 Планета "АРТ".
19.10 Тэленавігатар.
19.35 Тэлебарометр. Прагноз надвор'я.
20.00 Рэзананс.
20.50 Спорт-кур'ер.
21.05 Маст. фільм "Французская жанчына".
22.45 Зоркі Канскага кінафестывалю ў праграме "Новая калекцыя".

ГРТ

6.00, 9.00, 14.00, 17.00 Навіны.
6.10 "Пяшчотны яд".
7.05 Армейскі магазін.
7.35 Дысней-клуб: "Русалачка".
8.00 Вясёлыя гісторыі ў часопісу "Ералаш".
8.15 "Паскораная дапамога".
8.50 Бібліяманія.
9.10 "Бесталковыя заметкі" з Д. Крыловым.
9.30 Пакуль усе дома.
10.10 Камедыя "Дача".
11.50 Самі з вусамі.
12.15 Ранішняя пошта.
12.45 Клуб падарожнікаў.
13.25 "З лёгкай парай!".
14.10 "Дзяўчаты з характарам".
15.05 Дысней-клуб: "Чорны плашч".
15.35 Разумнікі і разумніцы.
16.00 Жывая прырода. "Праўда пра птушак."
17.20 Спецрэпартаж.
17.40 "КВЗ".
19.35 Трылер "У пасцелі з ворагам".
21.30 Часы.
22.50 "Тысячагоддзе".
23.40 Лінія кіно. Фільм "Паляванне на лісаў".

РАСІЯ

6.20 "Нам 10 гадоў". Дзіцячы музычны тэатр "Непаседы".
7.50 Рускае лато.
8.40, 17.55 Усерасійская латарэя "ТБ Бінга-шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна!
10.00 "Аншлаг".
10.55 "Гарадок".
11.30 Федэрацыя.
12.10 Парламенцкая гадзіна.
13.00 Весткі.
1320 Дыялогі пра жывёл.
14.20 "Вакол свету".
15.20 Маст. фільм "Амазонія".
17.00 Праграма Мікалая Сванідзе "Люстэрка".
18.00 Мікалай Яроменка-малодшы ў маст. фільме "Рыцарскі раман".
20.50 Камедыя "Апошняя справа Варанага".
22.35 Алег Лундстрэм. "Жывая легенда".
0.50 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.05 "Ілля Мурамец". Маст. фільм.
10.35 "Расійскі кур'ер". Кашын.
11.00 Машыны часу.
11.30 "Бабуліны рэцэпты".
11.45 "Графаман".
12.10 "Малыш і Карлсан". Мультфільм.
12.35 "Прыцягненне зялёнай вады". Дак. фільм.
13.30, 21.00 Навіны культуры.
13.45 Маст. фільм "Эскадрон гусар лятучых".
15.00 Тым часам.
15.25 Ток-шоу "Наўздагад". Аляксандр Парахаўшчыкоў.
15.55 "Што рабіць?" Праграма В. Трацціякова.
16.45 У свеце танца. "Кармэн" Мэтса Эка.
17.35 "Дзеля смеху". Маст. фільм Л. Бельво.
19.15 Рамантыка рамансу.
19.40 "Вячэрняя казка".
19.50 "Ну, пачакай!".
20.00 "Высоцкі без песень". Праграма Уладзіміра Арэнава "Фрак народа".
21.20 "Асабістыя ўспаміны пра вялікае жыццё".
21.25 "Вясновая казка". Маст. фільм.
23.05 "Паліфем, Акід і Галатэя". Мультфільм.

НТБ

6.55 Анонс дня.
7.00, 9.00, 11.0, 15.00, 18.00 Сёння.
7.20 "Новыя прыгоды Супермэна".
8.20 "Жаночы погляд" Аксаны Пушкінай.
9.20 Маст. фільм "Двое і адна".
11.25 Без рэцэпта.
12.05 "Ранішняя шаша". Маст. фільм.
13.55 Надоечы-81.
15.30 Падарожжы натураліста.
16.10 Вялікія бацькі.
16.50 Баявік "Ілюзія забойства". 18.40 Лялькі.
18.55 Камедыя "Вялікія гонкі".
22.00 Камедыя "Курортны раман". "Чары".
23.30 Колер ночы. "Голад".

СТБ

6.30 Музычны канал.
7.00, 15.15 "Неверагодны Халк".
7.30, 15.45 "Хіткліф". Мультфільм.
8.00 "Гадзіна пік".
9.00 Маст. фільм "Сын Спартака".
11.30 "Яе звалі Мікіта".
12.30 Музыка на СТБ.
12.45 "Дзень добры, доктар". 13.15 Камедыя "Сабака на сене:".
16.15 "Кірава, 17".
16.30 "Кінаафіша Мінска". 16.45 "Клуб "Белы папугай".
17.15 "Тайны Саджуры". Маст. фільм.
19.30 Інфармацыйная праграма "168 гадзін Мінска".
20.30 "Сакрэтныя матэрыялы".
21.30 Баявік "Небяспечная зона".
23.40 Маст. фільм "Вудсток".
1.50 Начны музычны канал.

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 36-91-42; намесніка галоўнага рэдактара — 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-40-63; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання, навукі — 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі —36-41-55; ВНУ і тэхнікумаў — 36-44-25; прафтэхадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.

Аўтары дапісаў у рэдакцыю паведамляюць свае прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.

Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны Мікалай ГІЛЕВІЧ.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220041, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Замова №3452
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 29.6.2001 г. у 18.10
Наклад 30.000 паасобнікаў.